

RAPORT ROCZNY 2015

Centrum Wspierania
Aktywności Lokalnej

SPIS TREŚCI

I. CENTRUM WSPIERANIA AKTYWNOŚCI LOKALNEJ CAL	3
1) O organizacji	3
2) Obszary działania.....	3
3) Zespół CAL.....	4
4) Członkostwo w międzynarodowych sieciach organizacji	9
5) Partnerzy CAL.....	10
6) Publikacje i wydawnictwa.....	12
II. DZIAŁALNOŚĆ STATUTOWA	13
1) Centrum Aktywności Lokalnej	13
2) Ogólnopolskie Forum Organizatorów Społeczności Lokalnej	14
3) Forum Współpracy Empowerment	16
4) Dział Współpracy i Szkoleń.....	18
5) Instytut Edukacji Zaangażowanej im. H.Radlińskiej	24
6) Studia magisterskie II stopnia – Zarządzanie rozwojem społeczności lokalnych	25
7) Specjalizacja Rewitalizacja i innowacje społeczne – Instytut Profilaktyki	
8) Społecznej Resocjalizacji UW.....	29
9) Centrum Badań Społeczności i Polityk Lokalnych.....	30
10) Forum Kraków.....	31
III. CENTRUM SPOŁECZNE PACA	32
1) Animowanie i wspieranie inicjatyw lokalnych skierowanych do mieszkańców m.st. Warszawy, w tym prowadzenie Centrum Lokalnych Aktywności Społecznych (Centrum Społeczne PACA).....	32
Projekty realizowane w Centrum Społecznym PACA	52
1) Prowadzenie Stołecznego Centrum Współpracy Obywatelskiej / Q-Ruch Sąsiedzki.....	52
2) Wysokie standardy współpracy z NGO's w Dzielnicy Praga Południe Miasta Stołecznego Warszawy.....	62
3) Młodzi Animatorzy Grochowa – cykl działań profilaktyczno-animacyjnych i zagospodarowanie czasu wolnego dzieci... ..	65
4) Partnerstwo dla Dzieci Pragi Południe 2.0.....	68
IV. PROJEKTY	71
1) Nieodkryty wymiar III sektora – badania niezinstytucjonalizowanych przejawów społecznikostwa.....	71
V. PROJEKTY ZAGRANICZNE	74
1) Współpraca z European Community Development Network (EuCDN)	74
2) Mała Akademia Rozwoju Lokalnego w Mołdawii.....	76

I. CENTRUM WSPIERANIA AKTYWNOŚCI LOKALNEJ CAL

1) O organizacji

Centrum Wspierania Aktywności Lokalnej CAL to ogólnopolskie stowarzyszenie, które działa od 2000 roku na rzecz rozwoju społeczności lokalnych w Polsce. Podstawową formą działania jest wspieranie i edukowanie animatorów społecznych, czyli osób i instytucji z różnych sektorów i dziedzin życia publicznego, które angażują do działania środowiska lokalne, skupione wokół wspólnego miejsca lub wspólnej sprawy.

W ciągu ponad 15-letniej działalności CAL została opracowana skuteczna i uniwersalna metoda ożywiania społecznej energii, nazwana **animacją społeczną**. Obejmuje ona wspieranie aktywnych społeczności poprzez odpowiednio przygotowane do tej roli lokalne instytucje publiczne, które promowane są pod wspólną marką CAL – Centrum Aktywności Lokalnej.

CAL tworzy przestrzeń do spotkań i zaprasza do dyskusji, wychodząc z założenia, że praca animacyjna jest kluczowym elementem każdego działania w sferze publicznej, a zmiana społeczna zawsze zaczyna się w lokalnej społeczności. Jest to możliwe przede wszystkim poprzez uruchomienie potencjału ludzi – „**odkrywanie siły społeczności**“.

2) Obszary działania

Działalność CAL opiera się na realizacji idei aktywnych społeczności. Aby to było możliwe, staramy się oddziaływać na wszystkie elementy – filary aktywnych społeczności, wspierając ich rozwój na różnych poziomach: lokalnym, regionalnym, centralnym.

Odkrywanie siły społeczności Centrum Wspierania Aktywności Lokalnej realizuje poprzez następujące działania:

- edukacja pracowników i wspieranie lokalnych instytucji publicznych w realizacji usług środowiskowych i społecznych oraz zarządzania partycypacyjnego,
- kształcenie pracowników socjalnych, urzędników, animatorów kultury, nauczycieli, bibliotekarzy, liderów społecznych w zakresie animacji i przedsiębiorczości społecznej, aktywnej integracji i polityki społecznej oraz innowacyjnych rozwiązań społeczno-edukacyjnych,
- organizowanie spotkań animatorów i edukatorów społecznych
- wspieranie środowisk i ruchów społecznych,
- prowadzenie obserwacji, badań i diagnoz,
- wypracowywanie innowacyjnych rozwiązań problemów i usług społecznych,
- opracowywanie społeczno-edukacyjnych systemowych rozwiązań dla administracji rządowej w zakresie szeroko pojętej polityki społecznej,
- promowanie aktywności społecznej,
- organizowanie przedsięwzięć edukacyjnych łączących praktykę społeczną, edukację nieformalną i akademicką (studia magisterskie i podyplomowe).

3) Zespół Centrum Wspierania Aktywności Lokalnej CAL

3.1 Zarząd

do 15.06.2015

dr Bohdan Skrzypczak – prezes
Grażyna Gnatowska – wiceprezeska
Ewa Jasińska – wiceprezeska
Teresa Jankowska – członkini zarządu

od 15.06.2015

dr Bohdan Skrzypczak – prezes
Grażyna Gnatowska – wiceprezeska
Teresa Jankowska – wiceprezeska
Monika Makowiecka – członkini zarządu

3.2 Komisja Rewizyjna

do 15.06.2015

Katarzyna Kozłowska – przewodnicząca
Karol Ostalski
Krzysztof Polewski

od 15.06.2015

Karol Ostalski – przewodniczący
Iwona Radzimirska
Krzysztof Polewski

3.3 Prezydium Rady Programowej

do 15.06.2015

Paweł Jordan – przewodniczący
Monika Makowiecka
Jacek Gralczyk

od 15.06.2015

Paweł Jordan – przewodniczący
Ewa Jasińska
Barbara Bąbska
Jacek Gralczyk

3.4 Zespół CAL

Ewelina Bartosik
Grażyna Bielecka
Sylwia Choińska - urlop macierzyński
Lena Chotkiewicz
Anna Czarnecka
Agata Gajda
Aleksandra Kaźmierak – urlop macierzyński
Agata Konarzewska
Agnieszka Łeszczyńska – urlop macierzyński
Lidia Skassa
Anita Sochacka-Melon
Renata Szymańska
Wanda Tulwin
Beata Tomczak

Pod koniec 2015 roku w biurze Centrum Wspierania Aktywności Lokalnej CAL pracowało 11 pracowników etatowych, w tym 2 osoby na 1/3 etatu.

3.5 Z zespołem stale współpracują

Współpracownicy:

Magdalena Szajer – informatyczka

Stali eksperci:

Barbara Bąbska – ekspert ds. animacji

Magdalena Popłońska-Kowalska – ekspert ds. polityki społecznej

Stanisław Mocek – redaktor zeszytów „Animacja Życia Publicznego”

3.6 Wolontariat, praktyki i staże

I. WOLONTARIAT

W Centrum Wspierania Aktywności Lokalnej CAL w ciągu całego 2015 roku łącznie pracowało **54 wolontariuszy**, głównie w Centrum Społecznym PACA.

Wolontariusze angażowali się we wszystkie działania podejmowane w Centrum:

- wspierali działania promocyjne Centrum Społecznego PACA,
- animowali i wspierali inicjatywy dla mieszkańców Grochowa,
- przygotowywali spotkania z mieszkańcami dzielnicy,
- współtworzyli i prowadzili niektóre warsztaty,
- włączali się w organizowanie zajęć dla dzieci i młodzieży,
- przygotowywali artykuły na stronę internetową Centrum Społecznego PACA,
- uczestniczyli we wszystkich pracach związanych z organizowaniem i dokumentowaniem ważniejszych wydarzeń w Centrum.

Wolontariusze wspierali również działania w innych projektach realizowanych w CAL, takich jak:

- FIO Mazowsze lokalne,
- Wsparcie Aktywności Obywatelskiej przez Rozwój Ruchu Sąsiedzkiego,
- Nieodkryty wymiar III sektora – badania niezinstytucjonalizowanych przejawów społecznikostwa,
- Młodzi animatorzy Grochowa – cykl działań profilaktyczno-animacyjnych i zagospodarowanie czasu wolnego dzieci i młodzieży na terenie Grochowa,
- Partnerstwo dla dzieci Pragi Południe 2.0.

II. PRAKTYKI

W 2015 roku praktyki w CAL odbyło **12 praktykantek**, w tym: sześć studentek z Uniwersytetu Warszawskiego, sześć – z Akademii Pedagogiki Specjalnej im. M. Grzegorzewskiej.

Studenci – Uniwersytet Warszawski

Praktykantkami były studentki III roku – Wydział Stosowanych Nauk Społecznych i Resocjalizacji, Instytut Profilaktyki Społecznej i Resocjalizacji:

Izabela Kozińska – od 28.11.2014 do 30.01.2015 – 60 godz.

Aleksandra Duczman – j.w.

Daria Rupniewska – j.w.

Julia Piechocińska – j.w.

Beata Pichula – od 24.02.2015 do 31.05.2015 – 60 godz.

Aleksandra Cyckowska – od 16.09.2015 do 31.12.2015 – 60 godz.

Studenci – Akademia Pedagogiki Specjalnej im. M. Grzegorzewskiej

Praktykantami były studentki III roku z Wydziału Stosowanych Nauk Społecznych, Kierunek: Socjologia, Specjalność: Kultura.

Katarzyna Cyra - od 12.02.2015 do 21.03.2015 - 60 godz.

Sandra Stalarewska - od 12.02.2015 do 24.03.2015 - 60 godz.

Studentki III i IV roku z Wydziału Nauk Społecznych, Kierunek i specjalność: Psychologia społeczności:

Iga Kursa - od 31.08 do 30.09.2015

- 80 godz.

Katarzyna Ogonowska - od 31.08 do 23.09.2015

- 80 godz.

Monika Żukowska - j.w.

- 80 godz.

Aleksandra Paradowska - j.w.

- 80 godz.

Praktyki odbywały się w Centrum Społecznym PACA i polegały na czynnym udziale w zajęciach animacyjnych (organizowanych dla seniorów, dzieci, rodzin), a także na przygotowaniu i prowadzeniu własnego profilu animacyjnego i jego koordynacji – od diagnozy potrzeb poprzez opracowanie scenariusza, działań promocyjnych i realizację warsztatów.

W ramach praktyk studentki pracowały z określoną grupą wiekową mieszkańców dzielnicy i realizowały własne projekty animacyjne aktywizujące społeczność lokalną.

III. STAŻE

W Centrum Wspierania Aktywności Lokalnej CAL staże organizowane są w ramach współpracy z uczelniami, instytucjami społecznymi bądź organizacjami pozarządowymi.

W 2015 roku zorganizowano staże dla **5 stażystów**.

Stażę we współpracy z Fundacją Bez Względu na Niepogodę – 3 osoby

Stażę realizowane we współpracy z Fundacją Bez Względu na Niepogodę były zorganizowane w ramach projektu „MARSZ KOBIET Miejska Akademia Rozwoju Społeczno-Zawodowego Kobiet” współfinansowanego ze środków Unii Europejskiej w ramach Europejskiego Funduszu Społecznego.

Stażystki:

Agnieszka Chętko-Mucha – od 21.03 do 20.04.2015 i od 01.06 do 30.06.2015

Agnieszka Trzcianko – od 14.04 do 29.06.2015

Beata Nowakowska – od 08.05 do 29.06.2015

Stażę polegały na:

- poznaniu zasad funkcjonowania organizacji pozarządowej, w tym w aspekcie prowadzenia działalności gospodarczej,
- zaznajomieniu się z potrzebną dokumentacją i zasadami jej prowadzenia – w zakresie zadań organizacji pozarządowej, w tym archiwizacja i digitalizacja,
- przygotowywaniu korespondencji,
- obsłudze personalnej i telefonicznej interesariuszy organizacji pozarządowej,

- organizacji wydarzeń dla społeczności lokalnej,
- poznaniu zasad redagowania gazetki wydawanej przez Centrum PACA,
- przygotowywaniu materiałów i sal na warsztaty,
- poznaniu zasad przygotowania wniosku na przyznanie minigrantu „Kreatywne 4 pory roku” i w ramach tego grantu przygotowanie i poprowadzenie warsztatów oraz rozliczenie dotacji.

Staż realizowany we współpracy z Urzędem Pracy – 1 osoba

Staż był realizowany na podstawie umowy z Urzędem Pracy m. st. Warszawy (Umowa nr 790/2015) o zorganizowanie stażu dla osoby bezrobotnej. Stażystką była:

Sylwia Wnorowska – staż 6-miesięczny na stanowisku pracownika biurowego w okresie od 24.08.2015 do 24.02.2016.

Pani Sylwia Wnorowska wykonywała prace biurowe na rzecz Centrum Społecznego PACA, była opiekunką grupy wolontariuszy, którzy wspierali swoją pracą działalność Centrum – tj. rekrutacja wolontariuszy, zaznajomienie ich z pracą w organizacji pozarządowej, przygotowanie niezbędnej dokumentacji „Porozumienia wolontariackie”.

Staż realizowany we współpracy z Narodowym Centrum Kultury – 1 osoba

Staż był realizowany na podstawie porozumienia dotyczącego świadczenia wolontariatu przez stażystę skierowanego do Centrum Społecznego PACA w ramach projektu „Kadra kultury. Staże w instytucjach kultury” koordynowanego przez Narodowe Centrum Kultury. Stażystką była:

Oliwia Kujawa – staż w okresie od 26.10.2015 do 20.12.2015.

W ramach stażu Pani Oliwia prowadziła własny projekt animacyjny w Centrum Społecznym PACA.

4) Członkostwo w międzynarodowych sieciach organizacji

International Federation of Settlements – IFS (Międzynarodowa Federacja Sąsiedztw) jest związkiem krajowych, regionalnych oraz lokalnych organizacji, pracujących nad wzmocnieniem społeczności całego świata. Centrum Wspierania Aktywności Lokalnej CAL jest

członkiem IFS od 2004 roku.

Misją IFS jest budowanie otwartych społeczności globalnych poprzez umacnianie, inspirowanie i łączenie ludzi, którzy pracują lokalnie na rzecz sprawiedliwości społecznej. Członkowie IFS skupiają wielozadaniowe, skoncentrowane na społeczeństwie organizacje na całym świecie.

Celem IFS jest wspomaganie sieci powiązań, zachęcających do wymiany innowacyjnych pomysłów i najlepszych praktyk oraz wpływanie na politykę społeczną w wymiarze globalnym.

EUROPEAN COMMUNITY DEVELOPMENT NETWORK

EuropeanCommunity Development Network [EuCDN] to organizacja sieciowa zrzeszająca organizacje działające na poziomie krajowym w: Katalonii, Szwecji, Flandrii (Belgia), Norwegii, Polsce, Czechach, Szkocji, Irlandii, Bułgarii, Rumunii i na Węgrzech.

Skupia organizacje zajmujące się problematyką wykluczenia zmarginalizowanych społeczności poprzez zwiększenie demokratycznej partycypacji.

EuCDN pracuje na rzecz inkluzji, partycypacji i demokracji poprzez promowanie i rozwijanie zrównoważonego rozwoju społeczności lokalnych w Europie. Centrum Wspierania Aktywności Lokalnej CAL jest aktywnym członkiem EuCDN od 2010 roku.

Od 2012 roku członkowie sieci wspólnie realizują projekt pt. „Silne społeczności lokalne – aktywni obywatele” (Empowered Communities – Active EU Citizens) w ramach Programu Europa Dla Obywateli. CAL jest partnerem w projekcie.

www.eucdn.net

5) Partnerzy CAL

5.1 Lokalni

Centrum Komunikacji Społecznej
Federacja Organizacji Pozarządowych Centrum SZPITALNA
Fundacja Osiem Życzeń
Fundacja United Way
Klub Sportowy „Drukarz”
Małopolski Instytut Kultury
Mazowieckie Centrum Polityki Społecznej w Warszawie
Ośrodek Pomocy Społecznej Praga-Południe
Regionalne Centrum Polityki Społecznej w Łodzi
Regionalny Ośrodek Polityki Społecznej w Toruniu
Stożeczne Centrum Współpracy Obywatelskiej (SCWO)
Stowarzyszenie BORIS
Stowarzyszenie Centrum Innowacji Społeczeństwa Informacyjnego
Stowarzyszenie Eko-Inicjatywa
Stowarzyszenie na rzecz Rozwoju Gminy Bałtów “Bałt”
Stowarzyszenie „Wspólne Podwórko”
TPD Praga-Południe
Urząd Dzielnicy Praga-Południe

5.2 Krajowi

Centrum Rozwoju Zasobów Ludzkich w Warszawie
Collegium Civitas
Fundacja Fundusz Współpracy
Fundacja Inicjatyw Społeczno-Ekonomicznych
Fundacja Rozwoju Demokracji Lokalnej
Fundacja Rozwoju Społeczeństwa Informacyjnego
Instytut Pedagogiki Nauk Społecznych Uniwersytetu Gdańskiego
Instytut Profilaktyki Społecznej i Resocjalizacji Uniwersytetu Warszawskiego
Instytut Spraw Publicznych
Krajowy Ośrodek Europejskiego Funduszu Społecznego – Centrum Projektów Europejskich
Ministerstwo Rozwoju Regionalnego
Narodowe Centrum Kultury
Sieć SPLOT

5.3 Międzynarodowi

European Community Development Network - EuCDN

Główna Biblioteka Naukowa im. Ilii Czawczawadze w Kutaisi, Gruzja

Instytut Zarządzania Rozwojem Kultury – Kirowograd, Ukraina

International Federation of Settlements and NeighbourhoodCentres (IFS)

Millenium – organizacja pozarządowa, Mołdowa

Paritätische Wohlfahrtsverband Akademie – Niemcy

SOSTENGA – Wielka Brytania

Ashoka - światowa organizacja innowatorów społecznych

6) Publikacje i wydawnictwa

W 2015 roku Centrum Wspierania Aktywności Lokalnej CAL wydało wspólnie z Collegium Civitas 2 publikacje oraz 4 numery kwartalnika „Animacja Życia Publicznego” w ramach projektu realizowanego w Programie FIO, a także broszurę „Rozmówki sąsiedzkie”.

Publikacje

- Nieodkryty wymiar III sektora. Wprowadzenie do badań nad nowym społecznikiem. Red. nauk. Stanisław Mocek.
- Krajobraz społecznościowy – Polska 2014. Red. nauk. Galia Chimiak i Katarzyna Iwińska.

Publikacje były wydane w ramach realizowanego projektu „Nieodkryty wymiar III sektora. Niezinstytucjonalizowane przejawy społecznikostwa w Polsce” finansowanego ze środków Programu Fundusz Inicjatyw Obywatelskich.

- Rozmówki sąsiedzkie. Warszawa, 2015. Red. Agata Konarzewska i Oliwia Kujawa.

Publikacja została wydrukowana i zaprezentowana podczas seminarium podsumowującego projekt „Prowadzenie Stołecznego Centrum Współpracy Obywatelskiej” współfinansowany przez m.st. Warszawa.

Kwartalnik

- Animacja Życia Publicznego nr 2 (19/2015), Sektor społecznościowy jako kontrkultura? Od struktury zombie do... Red. prof. S. Mocek; Warszawa, 2015
- Animacja Życia Publicznego nr 3 (20/2015), Miejsca społecznie aktywne. Żeby ludziom chciało się chcieć... Red. prof. S. Mocek; Warszawa, 2015
- Animacja Życia Publicznego nr 4 (21/2015), Sektor pozarządowy, liderzy, grupy interesu: USA, Ameryka Łacińska, Islandia. Zagubieni w ślepej uliczce... Red. prof. S. Mocek; Warszawa, 2015
- Animacja Życia Publicznego nr 5 (22/2015). Nowa jakość lokalnej współpracy: krajobraz społecznościowy i efekt motyla ...O liderach, uspołecznieniu i partnerstwie edukacyjnym... Red. prof. S. Mocek, Warszawa, 2015

Kwartalnik był wydawany w ramach projektu „Nieodkryty wymiar III sektora...” i finansowany ze środków Programu Fundusz Inicjatyw Obywatelskich. Ukazywały się w nim teksty prezentujące tematy poruszane podczas cyklicznych seminariów i debat organizowanych w czasie trwania projektu.

BIBLIOTEKA CAL

W bibliotece Centrum Wspierania Aktywności Lokalnej CAL gromadzone są publikacje i wydawnictwa z zakresu nauk społecznych. Biblioteka udostępnia swoje zbiory członkom zespołu, ekspertom, studentom.

Pod koniec 2015 roku nasze zasoby biblioteczne obejmowały 2480 woluminów.

II. DZIAŁALNOŚĆ STATUTOWA

1) Centrum Aktywności Lokalnej

1.1 Cel programu

Celem programu jest promocja koncepcji pracy instytucji publicznych (ośrodki pomocy społecznej, szkoły, instytucje kultury, organizacje pozarządowe), jako Centrum Aktywności Lokalnej (CAL).

CAL oznacza dążenie instytucji do stosowania i rozwijania edukacyjnych strategii, metod i narzędzi, zmierzających do odkrywania potencjału społeczności lokalnej poprzez budowanie sieci współpracy pomiędzy instytucjami, organizacjami, przedsiębiorstwami i mieszkańcami oraz mobilizowanie istotnych dla niej wartości tradycji i kultury współczesnej.

1.2 Certyfikat CAL dla instytucji pomocy i integracji społecznej

W 2015 roku była kontynuowana procedura przyznawania „Certyfikatu Jakości Centrum Aktywności Lokalnej” w zakresie wdrażania Modelu Organizowania Społeczności Lokalnej dla instytucji pomocy i integracji społecznej (więcej szczegółów na www.osl.org.pl). W 2014 roku została wprowadzona zmiana w procedurze certyfikacji z uwzględnieniem rekomendacji i standardów wypracowanych w ramach projektu „Tworzenie i rozwijanie standardów usług pomocy i integracji społecznej”, który był realizowany przez Centrum Wspierania Aktywności Lokalnej CAL w latach 2009-2014.

W 2015 roku, zgodnie z nowymi standardami, Certyfikat CAL otrzymały następujące instytucje:

- MOPS Gryfino
- MOPS Brodnica
- OPS Mieroszów
- OPS Police

Ośrodki te z sukcesem wdrażają model OSL w swojej pracy. Raporty z realizowanych działań są dostępne na stronie www.cal.org.pl w zakładce Ośrodki Certyfikowane oraz na stronie www.osl.org.pl.

Do otrzymania Certyfikatu przymierzają się kolejne ośrodki: MOPS Stalowa Wola, MOPS Kościan, GOPS Krasnystaw, MOPS Pruszków, MOPS Wrocław.

1.3 Źródła finansowania

Działania związane z certyfikacją instytucji publicznych są finansowane z działalności statutowej CAL.

1.4 Zespół Sieci CAL

Lena Chotkiewicz – koordynatorka Sieci CAL

Komisja Certyfikacyjna: Paweł Jordan, Magdalena Popłońska-Kowalska, Monika Makowiecka, Barbara Bąbska.

2) Ogólnopolskie Forum Organizatorów Społeczności Lokalnej

2.1 Cel programu

Głównym celem działania Forum jest stymulowanie rozwoju społeczności lokalnych przy wykorzystaniu modelu organizowania społeczności lokalnej (OSL) oraz zwiększanie kompetencji środowiska organizatorów społeczności lokalnej.

Członkowie Forum realizują ten cel poprzez wspólne zdobywanie wiedzy i pozyskiwanie nowych umiejętności, wymianę doświadczeń, tworzenie grup edukacyjnych oraz reprezentowanie potrzeb środowiska OSL i wpływanie na kształt nowoczesnej polityki społecznej.

Ogólnopolskie Forum Organizatorów Społeczności Lokalnej (OFOSL) zostało powołane 14 czerwca 2013 roku w Bielsku-Białej podczas konferencji „Organizator społeczności lokalnej – rozwój, profesja, wyzwania”, zorganizowanej w ramach projektu systemowego „Tworzenie i rozwijanie standardów usług pomocy i integracji społecznej” realizowanego w Centrum Wspierania Aktywności Lokalnej CAL w latach 2009-2014.

Podczas konferencji przyjęto statut OFOSL oraz zostały określone trzy podstawowe obszary działań: organizacja pracy/narzędzia, wzajemne wsparcie, relacje forum z otoczeniem zewnętrznym.

Forum liczy ponad 100 członków i jest formą samoorganizacji pracowników, którzy widzą olbrzymi potencjał zmiany w pracy ze społecznościami wieloprotblemowymi. Forum skupia organizatorów społeczności lokalnej aktywnie działających na terenie całego kraju, dla których najważniejszym celem jest rozwój społeczności lokalnych metodą środowiskowej pracy socjalnej, zgodnie z modelem OSL (www.osl.org.pl).

Osoby, które zainicjowały Forum, odwołują się do wartości, na których opiera się model organizowania społeczności lokalnej: równości i sprawiedliwości społecznej, poszanowania godności każdego człowieka, idei kolektywnej współpracy oraz zasady partycypacji obywatelskiej. Członkowie Forum są otwarci na potrzeby społeczne. Tworzą warunki do wzajemnego uczenia się oraz możliwości do wykorzystania potencjału osób, grup i społeczności w realizacji działań podejmowanych wspólnie z ludźmi mieszkającymi w lokalnych środowiskach.

2.2 Działania OFOSL w 2015 r.

W 2015 roku odbyły się dwa seminaria:

- **„Aktywizacja, Społeczność, Przedsiębiorczość – doświadczenia OPS Tłuszcz”**, zorganizowane w Tłuszczu w dn. 18-19.05.2015 r. we współpracy z Miejskim Ośrodkiem Pomocy Społecznej w Tłuszczu i Stowarzyszeniem ABOVO.

W seminarium uczestniczyło 40 pracowników socjalnych z całej Polski. Spotkanie połączyło w sobie 2 elementy: wizytę studyjną – w pierwszym dniu oraz warsztaty i dyskusje uczestników w trakcie drugiego dnia. Dyskutowano nad kluczowymi czynnikami sprzyjającymi zmianie społecznej w Tłuszczu, w tym między innymi nad możliwością tworzenia dobrego klimatu do współpracy partnerów lokalnych –

samorządu, OPS, Uniwersytetu Trzeciego Wieku, Ośrodka Kultury, Stowarzyszenia na Rzecz Rozwoju Społeczności Lokalnych ABOVO, Biblioteki, przedsiębiorców, aktywnych mieszkańców, grup nieformalnych i innych podmiotów.

- **"Studium pozytywnego myślenia o zmianach w społecznościach lokalnych – czyli Model ABCD (Assets Based Community Development) z perspektywy warszawskich doświadczeń"**, zorganizowane w Warszawie w dn. 26 listopada 2015 r. Podczas seminarium zostało zaprezentowane nowe podejście rozumienia pracy socjalnej, które skupia się na zdiagnozowaniu tego, co istotne dla społeczności z perspektywy jej upodmiotowienia i wydobycia potencjału. W seminarium wzięło udział 40 osób reprezentujących podmioty pomocy i integracji społecznej (OPS) z całej Polski. Zaproszenia przyjęły instytucje i organizacje z Radomia, Krakowa, Piekar Śląskich, Brodnicy, Stalowej Woli, Tłuszcza, Piaseczna, Włocławka, Katowic, Wrocławia, Bielsko-Białej, Poznania, Warszawy (Targówka).

Podczas seminarium zostało przygotowane pismo do Ministerstwa Rodziny, Pracy i Polityki Społecznej, w którym członkowie Forum zaprezentowali swoje stanowisko wobec wprowadzonych zmian do ustawy o pomocy społecznej, w którym zwrócił uwagę na brak uregulowań prawno-systemowych związanych ze środowiskową pracą socjalną. Tym samym Forum stara się wpływać na kreowanie polityki społecznej aktywnie włączając się do dyskusji nad kształtem ustawy o pomocy społecznej.

W 2015 roku odbyły się również 4 spotkania członków Zarządu OFOSL, podczas których Zarząd opracowywał strategię działań Forum.

Promocja Forum OSL

Dla członków Ogólnopolskiego Forum Organizatorów Społeczności Lokalnej została utworzona platforma internetowa, która stwarza możliwość wymiany poglądów, opinii, pomysłów i doświadczeń: <http://forum.osl.org.pl/>.

2.3 Źródła finansowania

Działania związane z funkcjonowaniem Forum OSL są częściowo pokrywane ze środków instytucji, których przedstawiciele biorą udział w spotkaniach/seminariach (noclegi, wyżywienie, dojazd), częściowo są finansowane z działalności statutowej CAL (spotkania organizacyjne, materiały).

2.4 Zespół

Lena Chotkiewicz – przedstawicielka CAL w Zarządzie Forum OSL

3) Forum Współpracy Empowerment

3.1 Cel programu

Głównym celem działania Forum jest dążenie do urzeczywistnienia zasady empowerment (www.empoverment.pl) w szeroko rozumianym systemie pomocy społecznej, a więc systemie obejmującym nie tylko publiczne instytucje wsparcia, ale też placówki niepubliczne oraz wszelkie przedsięwzięcia pomocowe o charakterze środowiskowym, podejmowane przez organizacje pozarządowe, a także prowadzące działalność pożytku publicznego Kościoły i związki zawodowe, przedsiębiorstwa społeczne czy pracodawców z otwartego i chronionego rynku pracy.

Forum podejmuje działania na rzecz tworzenia polityki aktywnej integracji opartej na partycypacyjnym podejściu, polegającej na uruchamianiu działań na rzecz pełnego uczestnictwa osób i rodzin w życiu wspólnoty, obejmujących zarówno osiągnięcie właściwego dochodu, zatrudnienie, jak również nieskrępowanego dostępu do dóbr i usług.

Forum Współpracy Empowerment zostało powołane podczas konferencji kończącej projekt Standardy w Pomocy w dn. 5-6.11.2014 r. w Warszawie.

Forum Współpracy Empowerment składa się z 30 członków zwyczajnych – przedstawicieli instytucji i organizacji ogólnopolskich oraz członków wspierających, w liczbie 50, którym bliskie są cele działania Forum. W skład Forum wchodzi również Zespół Ekspertów Empowerment składający się z 10 stałych ekspertów określających kierunki i zakres działania Forum.

3.1 Działania Forum w 2015 r.

- **3 marca 2015– Spotkanie Rady Programowej Forum**
Głównym tematem spotkania było planowanie strategicznych kierunków rozwoju Forum Współpracy Empowerment, a także omówienie bieżących wydarzeń, jakie miały miejsce od zakończenia projektu Standardy Pomocy (grudzień 2014), wariantów kontynuowania wydawania kwartalnika „Empowerment. O polityce aktywnej integracji” i kwestie poszerzania Forum Współpracy o nowych członków;
- **7 lipca 2015– Spotkanie Rady Programowej Forum z przedstawicielami Wyższej Szkoły Pedagogicznej im. J. Korczaka**
Tematem spotkania była dyskusja nt. udziału przedstawicieli Forum w nowych projektach;
- **27 listopada 2015 – Spotkanie 35 członków zwyczajnych Forum Współpracy Empowerment** zorganizowane we współpracy ze Stowarzyszeniem CAL oraz Stowarzyszeniem FORUM.
Spotkanie miało charakter seminarium, które odbyło się w Centrum Społecznym PACA i podczas którego omawiano perspektywy rozwoju pomocy społecznej z wykorzystaniem możliwości nowej perspektywy finansowej 2014-2020 oraz potencjał rozwiązań deinstytucjonalnych w kontekście nowego okresu programowego

UE. Uczestnicy seminarium zapoznali się również ze stanowiskiem Ogólnopolskiego Forum Organizatorów Społeczności Lokalnych skierowanym w formie listu do Ministerstwa Pracy i Polityki Społecznej a odnoszącym się do braku uregulowań prawno-systemowych związanych ze środowiskową pracą socjalną. Stanowisko OFOSL przedstawiła Renata Stańczyk, Prezes OFOSL.

Dyskutowano nt. możliwości realizowania standardów pomocy społecznej w obecnej sytuacji prawnej i finansowej.

Promocja Forum

Dla członków oraz sympatyków Forum od 1 stycznia 2015 działania promocyjno-informacyjne są prezentowane na profilu Forum Współpracy Empowerment na facebooku:

<https://www.facebook.com/StandardyPomocy/>

Obecnie liczba polubień – aktywnych obserwatorów strony wynosi 912, zasięg publikowanych postów 800. Odbiorcami informacji są w większości pracownicy socjalni oraz pracownicy organizacji pozarządowych działających na niwie pomocy społecznej.

3.1 Źródła finansowania

Brak

3.2 Zespół

Dorota Starzyńska – Specjalista ds. promocji, wolontariuszka

4) Dział Współpracy i Szkoleń

4.1 Cel programu

Głównym założeniem programu jest promocja idei i modelu pracy środowiskowej poprzez działalność edukacyjną. Swoją ofertę edukacyjną Dział Współpracy i Szkoleń adresuje do osób i instytucji, których celem jest podejmowanie działań ukierunkowanych na aktywizację i rozwój społeczności lokalnych, w szczególności do przedstawicieli samorządu lokalnego, ośrodków pomocy społecznej, domów kultury, a także do organizacji pozarządowych oraz społeczników, liderów, działaczy lokalnych, grup regionalnych i subregionalnych.

Oferta edukacyjna jest wielowymiarowa i ma charakter zarówno edukacyjny, jak i wspierający. W jej zakres wchodzi:

- organizowanie i przeprowadzanie szkoleń,
- konferencji,
- wizyt studyjnych w instytucjach, organizacjach pozarządowych, itp
- prowadzenie superwizji animacji i współpracy środowiskowej,
- realizacja spotów reklamowych.

Celem prowadzonych działań jest podniesienie kompetencji i umiejętności pracowników instytucji, liderów i animatorów poprzez zdobywanie umiejętności integrowania środowisk, znajomość zasad, celów i technik pobudzania aktywności społecznej, tworzenie solidnych więzi między ludźmi, budowanie uczciwej komunikacji społecznej i partnerskich relacji między instytucjami. To także upowszechnianie takich wartości jak solidarność, szacunek dla innych, wspólnota, troska o dobro wspólne.

Dział Współpracy i Szkoleń oferuje szkolenia, które opierają się głównie na zasadach uczenia przez doświadczenie i dialogu edukacyjnego uczestników-partnerów. Duży nacisk kładziony jest na ideę współpracy i wymiany doświadczeń w określonym środowisku.

4.2 Najważniejsze wydarzenia w 2015 roku

4.2.1 REWITALIZACJA

- 1) Dział Współpracy i Szkoleń (DZWISZ) w okresie od lipca do listopada 2015 r. na zlecenie Centrum Rozwoju Zasobów Ludzkich (CRZL) przeprowadził 30 szkoleń 3-dniowych (24 godz. każde) na terenie całej Polski. Uczestnikami szkoleń byli Liderzy i Liderki instytucji pomocy i integracji społecznej. Szkolenia przeprowadzone były w formie warsztatów instruktażowych z zakresu wdrażania Modelowego Standardu Aktywnej Integracji MSAI (działań rewitalizacyjnych w tym rewitalizacji społecznej) w publicznych i niepublicznych instytucjach pomocy i integracji społecznej dla 600 uczestników w podziale na 30 grup szkoleniowych.

Celem przeprowadzonych szkoleń było:

- nabycie kompetencji przeprowadzenia szkoleń przez pracowników (liderów) instytucji pomocy i integracji społecznej z zakresu opracowania i realizacji programów rewitalizacji społecznej;
- poznanie metodyki prowadzenia szkoleń pt.: „Przygotowanie i realizacja partnerskich programów rewitalizacji społecznej” przy wykorzystaniu metody projektowej;
- rozwój umiejętności inicjowania i tworzenia partnerstw lokalnych, dla potrzeb konstruowania i realizacji programów rewitalizacji społecznej;
- rozwój wiedzy i umiejętności z zakresu tworzenia i realizacji kompleksowych działań/programów na rzecz społeczności lokalnych rewitalizowanych terenów zgodnie z Modelowym Standardem Aktywnej Integracji.

Szkolenia realizowane były w oparciu o program szkoleniowy zawierający: podręcznik uczestnika szkolenia oraz manual pracy trenera a także materiały do samokształcenia na nośniku USB: publikacje „Modelowy Standard Aktywnej Integracji”, „Katalog Dobrych Praktyk” i inne.

- 2) W okresie od 4.11.2015 r. do 30.11.2015 r. Dział Współpracy i Szkoleń przeprowadził na zlecenie CRZL cykl szkoleń w formie warsztatów instruktażowych z zakresu wdrażania MSAI (działań rewitalizacyjnych w tym rewitalizacji społecznej) w publicznych instytucjach pomocy i integracji społecznej **dla 200 uczestników** w podziale na **8 grup szkoleniowych**.

Celem przeprowadzonych szkoleń było:

- nabycie kompetencji przeprowadzenia szkoleń przez pracowników publicznych instytucji pomocy i integracji społecznej z zakresu opracowania i realizacji programów rewitalizacji społecznej;
- poznanie metodyki prowadzenia szkoleń pt.: „Przygotowanie i realizacja partnerskich programów rewitalizacji społecznej” przy wykorzystaniu metody projektowej;
- rozwój umiejętności inicjowania i tworzenia partnerstw lokalnych, dla potrzeb konstruowania i realizacji programów rewitalizacji społecznej;
- rozwój wiedzy i umiejętności z zakresu tworzenia i realizacji kompleksowych działań/programów na rzecz społeczności lokalnych rewitalizowanych terenów zgodnie z Modelowym Standardem Aktywnej Integracji.

Każdy z programów obejmował 24 godziny zajęć dydaktycznych realizowanych w ciągu 3 dni szkolenia.

4.2.2 AKTYWIZACJA ROZWOJU SPOŁECZNOŚCI LOKALNYCH

Program edukacyjny składający się z 6 szkoleń (16 h) realizowanych na zlecenie Biblioteki Publicznej Miasta i Gminy Jarocin. W ramach zawartej umowy DZWISZ przeprowadził usługę edukacyjną z następujących tematów dla grupy 20 osób (pracowników Urzędu Miasta i Gminy Jarocin, pracowników NGO, lokalnych liderów z miasta Jarocin).

- 1) Budowanie sieci współpracy i lokalnych partnerstw
- 2) Strategia pracy ze społecznością lokalną, czyli aktywizacja, integracja i edukacja
- 3) Samopomoc i praca poprzez grupy
- 4) Partycypacja i komunikacja społeczna
- 5) Wolontariat, jako forma mobilizowania do działania
- 6) Planowanie działań, czyli praca nad projektami.

4.2.3 ANIMACJA SPOŁECZNA

Przeprowadzono 64 godzinny cykl warsztatów z zakresu Animacji Społecznej na zlecenie Środowiskowego Domu Samopomocy w Łęcznej, w którym udział wzięło łącznie 20 osób (pracowników publicznych instytucji pomocy i integracji społecznej) z woj. Lubelskiego.

W ramach tego kursu realizowane były następujące moduły szkoleniowe:

- 1) Rozpoznanie i diagnoza potencjału środowiska lokalnego
- 2) Projektowanie zmiany
- 3) Przeciwdziałanie wykluczeniu społecznemu
- 4) Komunikacja i edukacja społeczna

Przeprowadzony cykl edukacyjny miał na celu m.in. wzbogacenie sieci rozwoju społeczności lokalnej i wzmocnienie więzi, wypracowanie pewności siebie i umiejętności, tak by społeczność lokalna (mieszkańcy) mogli znacznie poprawić sytuację w swojej dzielnicy (samym miejscu i w jego materialnych uwarunkowaniach).

4.2.4 KADRA KULTURY

Program edukacyjny składający się z 12 szkoleń (2 dniowych) realizowanych na zlecenie Narodowego Centrum Kultury w Warszawie. Szkolenia realizowane były w grupach 20-25 osobowych, dla pracowników instytucji kultury i organizacji pozarządowych, z następujących tematów:

- 1) Budowanie strategii rozwoju i funkcjonowania domu kultury w oparciu o kapitał społeczny.
- 2) Projektowanie oferty instytucji kultury w odpowiedzi na potrzeby lokalnej społeczności.
- 3) Fundusze na kulturę. Przegląd źródeł.

- 4) Zarządzanie projektem.
- 5) Ewaluacja działań domu kultury - narzędzia i metody.
- 6) Fundusze na kulturę. Przegląd źródeł.
- 7) Finansowanie działań Animacyjnych.
- 8) Prowadzenie rzecznictwa na rzecz rozwoju animacji kultury.
- 9) Techniki i narzędzia w animacji kultury.
- 10) Współpraca z Instytucjami socjalnymi, pomocowymi pracującymi ze środowiskami wykluczonymi.
- 11) Mniej znane źródła dotacyjne na działania kulturalne.
- 12) Planowanie projektu kulturalnego - aplikacja i rozliczenie programów MKiDN.

Celem przeprowadzonych szkoleń było m.in.:

- podniesienie poziomu wiedzy na temat możliwości pozyskiwania funduszy zewnętrznych na realizację projektów kulturalnych,
- zwiększenie wiedzy na temat warunków i wytycznych w procesie aplikowania o dofinansowanie projektów z zakresu kultury,
- zwiększenie umiejętności w dostosowaniu pomysłów na działania kulturalne
- zapoznanie się z dobrymi praktykami dotyczącymi zastosowanych rozwiązań związanych ze współpracą z instytucjami socjalnymi, pomocowymi pracującymi ze środowiskami wykluczonymi
- zwiększenie wiedzy uczestników na temat ewaluacji działań domu kultury.

4.2.5 PROGRAM DOM KULTURY+ INICJATYWY LOKALNE 2015

Program realizowany był w okresie od marca do grudnia 2015 r. w ramach którego przeprowadzono wsparcie beneficjentów w zakresie merytorycznej organizacji zadania polegającego na odkrywaniu i wspieraniu oddolnych inicjatyw kulturotwórczych. Program realizowany był na zlecenie Narodowego Centrum Kultury w Warszawie i miał na celu zwiększenie zaangażowania domów kultury, ośrodków kultury i centrów kultury i sztuki w życie społeczności lokalnych poprzez odkrywaniem i wspieraniem oddolnych inicjatyw kulturotwórczych, podejmowanych przez mieszkańców gmin miejskich, miejsko-wiejskich i wiejskich. W programie udział wzięło łącznie 50 DK z całej Polski i zaangażowanych w pracę z nimi było 22 Animatorów CAL. Stowarzyszenie CAL w ramach niniejszego programu przeprowadziło 3-etapową rekrutację w celu wyłonienia 22 Animatorów kultury i zapewniło im wsparcie merytoryczne w postaci:

- dwudniowego szkolenia, panelu wsparcia mentorskiego oraz stworzenia platformy wspólnotowego wytwarzania wiedzy przez animatorów.

Stowarzyszenie CAL wyposażało animatorów w narzędzia niezbędne do pracy z beneficjentami programu oraz organizowało i nadzorowało ich działania. W realizacji zadania beneficjenta wspomagał wskazany animator CAL, który udzielił mu merytorycznego i fachowego wsparcia w zakresie przeprowadzenia lokalnej diagnozy społecznej, a w szczególności pomógł przeprowadzić ewaluację projektu. Beneficjent mógł skorzystać z wiedzy i doświadczenia animatora z zakresu zarządzania projektami i współpracy ze społecznością lokalną.

Działania podejmowane przy realizacji zadań miały służyć przede wszystkim: inicjowaniu nowych praktyk w zarządzaniu instytucją kultury, odkrywaniu i pobudzaniu aktywności społecznej, wspomaganiu rozwoju kapitału społecznego i kulturowego, a także poznawaniu nowych możliwości współpracy z mieszkańcami. Jednym z oczekiwanych efektów Programu było wzmocnienie roli domu kultury jako miejsca otwartego, wspólnego dla wszystkich mieszkańców.

4.2.6 REWITALIZACJA W ŁODZI

W okresie od 26.02.2015 r. do 30.11.2015 r. zrealizowano projekt pilotażowy w zakresie rewitalizacji pn. „Opracowanie modelu prowadzenia rewitalizacji obszarów miejskich na wybranym obszarze w Mieście Łodzi”. Projekt ten był realizowany na wybranym obszarze Miasta Łodzi, charakteryzującym się szczególnym nagromadzeniem problemów, m.in: społecznych, przestrzennych, gospodarczych oraz infrastrukturalnych wymagających wsparcia w zakresie rewitalizacji. Celem projektu było opracowanie modelu prowadzenia rewitalizacji w obszarach miejskich poprzez wypracowanie metodologii oraz sposobu podejścia do działań rewitalizacyjnych zorientowanych na osiągnięcie jak największego efektu dla miasta – beneficjenta, z uwzględnieniem jego specyfiki oraz indywidualnych uwarunkowań. Program miał też na celu opracowanie sposobu przeprowadzenia pogłębionej diagnozy obszaru problemowego, ze szczególnym naciskiem na zbadanie potrzeb i problemów mieszkańców obszaru i budowania na jej podstawie propozycji konkretnych rozwiązań rewitalizacyjnych (z zakresu zagospodarowania przestrzennego oraz programów społecznych i gospodarczych).

PODSUMOWANIE

Łącznie w 2015 r. Dział Współpracy i Szkoleń przeprowadził 68 szkoleń (w tym 38 szkoleń 3-dniowych i 30 szkoleń 2-dniowych), w których wzięło udział 1321 niepowtarzających się osób. Z każdej przeprowadzonej usługi edukacyjnej, Stowarzyszenie CAL otrzymało rekomendację od partnera ją zlecającego w celu potwierdzenia wysokiej jakości merytorycznej (oceny kadry trenerskiej, sposobu przekazania przez nich wiedzy, opracowanych materiałów edukacyjnych), jak i organizacyjno-logistycznej (oceny dobrej współpracy z Zamawiającym, terminowości wykonania zamówienia, promocji projektu, staranności przy opracowaniu materiałów szkoleniowych i promocyjnych).

4.3 Partnerzy

- 1) Centrum Rozwoju Zasobów Ludzkich w Warszawie
- 2) Urząd Miasta Łodzi
- 3) Narodowe Centrum Kultury
- 4) Regionalny Ośrodek Polityki Społecznej w Toruniu
- 5) Regionalne Centrum Polityki Społecznej w Łodzi
- 6) Środowiskowy Dom Samopomocy w Łęcznej
- 7) Urząd Miasta i Gminy Jarocin

4.4 Zespół

Anna Czarnecka – koordynatorka Działu Współpracy i Szkoleń

Lena Chotkiewicz – specjalistka ds. szkoleń

Anita Sochacka Melon- specjalista ds. szkoleń

4.5 Źródła finansowania

Działania edukacyjne realizowane przez dział Współpracy i Szkoleń w całości finansowe są ze środków instytucji, partnerów projektu, z którymi zawarte są umowy na przeprowadzenie konkretnych usług edukacyjnych.

5) Instytut Edukacji Zaangażowanej im. H. Radlińskiej

5.1 Idea Instytutu

W 2012 roku **zainicjowano tworzenie i rozwijanie Instytutu Edukacji Zaangażowanej im. H. Radlińskiej**, jako społecznej przestrzeni wykuwającej nowe oblicze edukacji formalnej i nieformalnej. Jako kolejny krok w kierunku zbudowania mądrego i prestiżowego środowiska edukatorów – osób uprawiających różne odmiany społecznego uczenia (trenerów, mentorów, superwizorów, doradców, moderatorów, facylitatorów), czyli wszystkich tych, którym bliska jest nowoczesnie pojmowana lokalność i wrażliwość społeczna.

Instytut to przede wszystkim płaszczyzna do refleksji nad uczeniem, do wypracowywania nowego nurtu edukacji zaangażowanej, budowanie środowiska edukatorów. To także przygotowanie wydawnictw obejmujących nurt edukacji zaangażowanej, zbierających pracę edukatorów IEZ. W ramach Instytutu kontynuowany będzie Konkurs im. H. Radlińskiej oraz współpraca z Działem Współpracy i Szkoleń CAL w zakresie opracowywania i realizacji projektów rozwojowych, współtworzenia produktów edukacyjnych. Głównymi obszarami działania są edukacja wewnętrzna, warsztaty kompetencji edukacyjnych, seminaria metodyczne, podnoszenie kompetencji, projekty rozwojowe.

5.2 Działania w 2015 roku

W roku 2015 w konsekwencji szeregu spotkań koncepcyjnych oraz organizacyjnych, mających na celu wypracowanie programu poszerzającego kompetencje i wiedzę edukatorów związanych z Centrum Wspierania Aktywności Lokalnej CAL, zostały uruchomione studia podyplomowe. To odpowiedź na potrzeby związane z rozwojem kadry trenersko-ekspertckiej CAL i kontynuacja zapoczątkowanego w lutym 2014 roku, projektu rozwojowego edukatorów CAL, wypracowującego kluczowe role edukacyjne, tj. coacha społecznościowego i mentora społecznościowego. Założono, że wypracowana ścieżka rozwoju edukatorów CAL będzie elementem wspierającym działania Stowarzyszenia CAL i będzie prowadzona w ramach **Wszechnicy CAL**.

5.3 Zespół

Monika Makowiecka – dyrektorka IEZ

6) Studia magisterskie II stopnia – Zarządzanie rozwojem społeczności lokalnych

6.1 Cel programu

Celem studiów jest przygotowanie specjalistów w zakresie kreowania, koordynacji i realizacji lokalnych polityk publicznych. Pilną potrzebę kształcenia liderów społecznych, zdolnych do aktywizacji gmin i społeczności lokalnych oraz wspólnego wypracowywania i wdrażania strategii rozwoju lokalnego i polityk lokalnych zgłaszają pracodawcy sektora lokalnego – instytucje rządowe, samorządy terytorialne oraz organizacje pozarządowe.

6.2 Program studiów

Ramowy program specjalizacji obejmuje m.in.: zarządzanie w administracji samorządowej, partycypację społeczną, zarządzanie zmianą, analizę uwarunkowań i scenariuszy rozwoju.

Absolwenci specjalizacji posiadają umiejętności m.in. w zakresie włączania mieszkańców w procesy tworzenia i realizacji lokalnych polityk publicznych oraz uruchamiania przedsięwzięć i projektów lokalnych opartych na partnerstwie międzysektorowym.

Zaplecze merytoryczno-badawcze specjalizacji tworzy Centrum Badań Społeczności i Polityk Lokalnych (www.badaniawdzialaniu.pl), w ramach którego studenci mają możliwość prowadzenia własnych badań empirycznych. Najlepsi studenci będą mogli odbyć staże w instytucjach i organizacjach współpracujących z CAL.

I. Styczeń – marzec 2015 – przygotowania do uruchomienia studiów podyplomowych.

W wyniku prowadzonych formalnych rozmów z uczelniami, podjęto decyzję o współpracy z Wyższą Szkołą Pedagogiczną im. J. Korczaka w Warszawie. Przygotowano wspólnie program **studiów podyplomowych pn. Kierowanie procesami edukacyjnymi w obszarze rewitalizacji, przedsiębiorczości, samorządności lokalnej**. Uruchomiono procedurę rekrutacyjną. Do podjęcia studiów zaproszono osoby wykształceniem wyższym (ukończone studia licencjackie lub magisterskie), które w swoich środowiskach pełnią funkcje animatorów społecznych lub edukatorów, organizatorów społeczności lokalnej, (m.in. w rolach: trenerów, doradców, coach'ów, ekspertów, moderatorów). Osoby, które są członkami Stowarzyszenia Centrum Wspierania Aktywności Lokalnej CAL, lub stałymi trenerami/ ekspertami współpracującymi z CAL od kilku lat.

II. Kwiecień – grudzień 2015 – organizacja studiów podyplomowych.

W dniu **24 kwietnia 2015 roku 58 osób** podjęło naukę na studiach podyplomowych realizowanych we współpracy z Wyższą Szkołą Pedagogiczną im. Janusza Korczaka i Centrum Wspierania Aktywności Lokalnej CAL w Warszawie.

Informacje dotyczące studiów podyplomowych

Uczelnia: Wyższa Szkoła Pedagogiczna im. Janusza Korczaka w Warszawie - Wydział Nauk Społecznych w Warszawie

Kierunek: Pedagogika

Specjalność: **Kierowanie procesami edukacyjnymi w obszarze rewitalizacji, przedsiębiorczości, samorządności lokalnej**

Założenia ogólne: Studia doskonalące, które mają na celu przygotowanie do kompetentnego i efektywnego wspierania samorządów lokalnych i ich jednostek, oraz organizacji pozarządowych, czy też grup sąsiedzkich dla właściwego zarządzania rozwojem społeczno-gospodarczym. Efektem indywidualnym dla każdego słuchacza jest wypracowanie pakietu narzędzi i metod, które pozwolą skutecznie prowadzić edukację wybranej grupy/ grup/ menadżerów dla właściwego diagnozowania i interpretacji zjawisk społecznych, zdefiniowania celów, zaprojektowania działań i form ewaluacji, stale wspierać poprzez superwizję. Absolwent będzie też skutecznym i kompetentnym koordynatorem, moderatorem, animatorem działań służących poprawie jakości życia społeczności lokalnej.

Kierownik merytoryczny studiów podyplomowych - dr Bohdan Skrzypczak

Formy kształcenia (wykłady, ćwiczenia, warsztaty, seminaria)

Studia podyplomowe są studiami doskonalącymi, adresowane są do absolwentów studiów I i II stopnia. Studia trwają 2 semestry o łącznej liczbie 172 godziny. Wykładowcami są nauczyciele akademicy oraz praktycy i eksperci w danym zakresie, m.in. dr Bohdan Skrzypczak, prof. dr hab. Mirosław Grewiński, dr Tomasz Kaźmierczak, dr Agnieszka Naumiuk, dr hab. Marek Rymśa. Treść kształcenia obejmują zagadnienia z obszaru edukacji środowiskowej, rewitalizacji, przedsiębiorczości i samorządności lokalnej. Zajęcia dydaktyczne są realizowane w formie wykładów, ćwiczeń i konwersatoriów w systemie zaocznym.

Terminy zjazdów:

I zjazd: 24–26 kwietnia 2015

II zjazd: 03-05 lipca 2015

III zjazd: 16-18 października 2015

Zaplanowane na rok 2016:

IV zjazd: 15-17 stycznia 2016

V zjazd: 15-17 kwietnia 2016

VI zjazd: 24-26 czerwca 2016

Ramowy program studiów

1. Rewitalizacja i pedagogika publiczna
2. Polityka aktywnej integracji – samorządność, przedsiębiorczość, rewitalizacja
3. Edukacja i integracja środowiskowa
4. Promocja i budowanie wizerunku działań środowiskowych
5. Kierunki profesjonalizacji edukatorów środowiskowych, planowanie zmiany na poziomie indywidualnym i instytucjonalnym
6. Praca i praktyka środowiskowa
7. Metodyka rewitalizacji społecznej
8. Ewaluacja i badanie zmiany
9. Doświadczenia i praktyka edukacyjna (webinaria i portfolio) – praktyka indywidualna
10. Seminarium dyplomowe

Portfolio uczestnika studiów podyplomowych

Jednym z warunków uzyskania świadectwa ukończenia studiów podyplomowych jest złożenie i pozytywna ocena z portfolio uczestnika studiów. Zawiera ono cztery obszary uczenia się, doświadczeń i wiedzy uczestnika. Czyli opis drogi edukacyjnej, która doprowadziła do zastania edukatorem CAL. Opis doświadczeń i refleksja nad sobą w procesie uczenia się animacji społecznej i edukacji środowiskowej. Kolejny obszar to praktyka edukacyjna uczestnika studiów. Każdy uczestnik jest zobowiązany do opisu interwencji edukacyjnej w obszarze pracy ze społecznością oraz jego roli, jako edukatora. Kolejny rozdział to dziennik uczenia się, czyli refleksja nad poszczególnymi sesjami studiów. Ostatni obszar to dodatkowe uwagi i refleksje, na które zabrakło miejsca w poprzednich rozdziałach. Dla większej efektywności pracy nad portfolio zostały stworzone z uczestników grupy 3-4 osobowe do wzajemnej pomocy i refleksji.

Miejsce realizacji studiów

Zjazdy I, III odbyły się w Centrum Wspierania Aktywności Lokalnej CAL, ul. Paca 40, 04- 386 Warszawa.

Zjazd II odbył się w ośrodku Leśna Przystań, Ciemiętniki 13, 29-120 Kluczewsko, woj. świętokrzyskie.

Koszty uczestnictwa: Studia są bezpłatne. Zajęcia edukacyjne są finansowane przez Centrum Wspierania Aktywności Lokalnej CAL.

Formuła pracy we Wszechnicy CAL

- **Zespół Programowy** – zarządzanie Wszechnicą i opieka merytoryczna - Barbara Bąbska, Ewa Jasińska, Paweł Jordan, Bohdan Skrzypczak
- **Zespoły Merytoryczne** – przygotowanie i prowadzenie sesji szkoleniowych przez specjalistów
- **Koordynowanie Wszechnicy** – Monika Makowiecka jako dyrektorka IEZ

Terminy sesji: IV.2015 – VI.2016

Terminy dyplomowania: VII.2016 – IX.2016

6.3 Zespół

Monika Makowiecka – dyrektorka IEZ

Lena Chotkiewicz – pracownik CAL

7) Specjalizacja Rewitalizacja i innowacje społeczne – Instytut Profilaktyki Społecznej i Resocjalizacji UW

7.1 Cel programu

Specjalizacja została otwarta w 2014 roku dla studentów I roku studiów na kierunku Profilaktyka Społeczna i Resocjalizacja. Kierownikiem specjalizacji jest dr Bohdan Skrzypczak. Jest realizowana w nowatorskiej formule laboratorium innowacji społecznej we współpracy z doświadczonymi animatorami i innowatorami.

7.2 Program studiów

Program studiów obejmuje **kluczowe przedmioty**, takie jak rewitalizacja i pedagogika publiczna, lokalna polityka i partycypacja publiczna, innowacje oraz wspólnota lokalna i jej organizacja. Ważnym elementem specjalizacji jest realizacja w ramach laboratorium innowacji społecznej szeregu zajęć praktycznych i możliwość realizacji praktyk.

Wśród tematów **konwersatoriów** pojawiają się przedmioty z zakresu innowacji, jak m.in. projektowanie innowacji, tematyka organizacji pozarządowych i wolontariatu, przedsiębiorczość w działaniach społecznych. Innym obszarem są przedmioty związane z tematyką rewitalizacji, m.in. architektura i kształtowanie przestrzeni, biografia i pamięć miejsca, nowe wspólnoty, przestrzenie i ruchy społeczne.

W ramach specjalizacji gwarantowane jest dla studentów bezpośrednie uczestnictwo (**projektowanie, działanie, ewaluacja**) pod opieką tutora w projektach społecznych, a także praca z grupami: dzieci i młodzież, seniorzy itd., realizowana we współpracy z CAL.

W roku akademickim 2014 - 2015 na studiach było 15 studentów. Aktualnie kończy się VI semestr (z VI) I edycji.

7.3 Partnerzy

Uniwersytet Warszawski – Instytut Profilaktyki Społecznej i Resocjalizacji
Światowa organizacja innowatorów społecznych Ashoka

7.4 Zespół

dr Bohdan Skrzypczak – kierownik studiów

8) Centrum Badań Społeczności i Polityk Lokalnych

8.1 Cele programu

Centrum Badań Społeczności i Polityk Lokalnych jest ośrodkiem naukowo-edukacyjnym i ekspercko-analitycznym, tworzącym idee i innowacyjne rozwiązania problemów w zakresie polityk publicznych, dotyczących szeroko pojętego rozwoju społeczności lokalnych. Swoją misję Centrum realizuje poprzez partnerską współpracę środowiska naukowego i praktyków życia społecznego opierającą się o stałe badanie, analizy, przedsięwzięcia edukacyjne i kontakt ze społecznościami lokalnymi na terenie Polski i Europy.

Centrum Badań Społeczności i Polityk Lokalnych zostało powołane w czerwcu 2010 roku jako wspólna inicjatywa Collegium Civitas oraz Centrum Wspierania Aktywności Lokalnej CAL. Dyrektorem Centrum w 2014 roku został Rafał Krenz.

Ważną rolę w pracach Centrum odgrywa Rada Naukowa, która zapewnia zaplecze akademickie i wsparcie intelektualne oraz gwarantuje wysoką jakość podejmowanych działań.

8.2 Kluczowe działania

Centrum Badań w 2015 roku zaangażowane było w realizację działań badawczo-naukowych w projekcie *Decydujemy razem*. Przygotowano m.in.:

- Seminaria z cyklu *Nieodkryty Wymiar III sektora*
- Kwartalnik *Animacja Życia Publicznego* – 2 numery
- Publikacja pt. „Efekt motyla scenariusze rozwoju sektora społecznościowego w Polsce”

Zespół Centrum Badań uczestniczy także w realizacji projektu *Nieodkryty wymiar III sektora – badania niezinstytucjonalizowanych przejawów społecznikostwa*. W ramach projektu wydano kolejny numer kwartalnika *Animacja Życia Publicznego*.

8.3 Zespół

dr Bohdan Skrzypczak
Rafał Krenz
Jacek Gralczyk

9) Forum Kraków

Forum Kraków rozpoczęło działalność w 2009 roku. Forum jest samorządnym, dobrowolnym i trwałym zrzeszeniem osób działających na rzecz animacji kultury. Udział w Forum ma charakter społeczny. Forum jest wspólną inicjatywą Małopolskiego Instytutu Kultury oraz Stowarzyszenia Centrum Wspierania Aktywności Lokalnej CAL.

Celami działania Forum są:

- wymiana doświadczeń i informacji, a także integracja osób działających w sektorze animacji kultury,
- promowanie dobrych praktyk związanych z sektorem animacji kultury,
- reprezentowanie środowiska animatorów kultury wobec administracji rządowej i samorządowej.

Wszystkie działania oraz stanowiska Forum Kraków prezentowane są na stronie:

<http://forumkrakow.info/>

9.1 Kluczowe działania w 2015 roku

- ogólnopolskie spotkania poświęcone metodologii animacji kulturalnej (przeciętnie co 6-8 tygodni)
- prowadzenie dialogu z NCK i MKiDN w sprawach bieżących dotyczących pracy animatorów kultury i pracy lokalnych instytucji kultury np. nowe przepisy dotyczące podatku VAT
- organizowanie współpracy w regionach - Fora Regionalne Animatorów Kultury
- samokształcenie i wymiana informacji pomiędzy członkami FK
- przygotowywanie II Niekongresu Animatorów Kultury

9.2 Partnerzy projektu

Małopolski Instytut Kultury

9.3 Zespół

Jacek Gralczyk – członek zarządu Forum Kraków

Tomasz Ignalski – członek zarządu Forum Kraków

III. CENTRUM SPOŁECZNE PACA

1) Animowanie i wspieranie inicjatyw lokalnych skierowanych do mieszkańców m.st. Warszawy, w tym prowadzenie Centrum Lokalnych Aktywności Społecznych (Centrum Społeczne PACA)

1.1 Okres realizacji

grudzień 2012 r. – grudzień 2015 r.

1.2 Cel projektu

Projekt Centrum Społeczne PACA jest zadaniem publicznym, realizowanym we współpracy z m.st. Warszawa. Zakłada stworzenie na Pradze-Południe centrum aktywności, prowadzącego działalność animacyjną na rzecz mieszkańców Warszawy, organizacji pozarządowych, grup inicjatywnych, w tym szczególnie mieszkańców dzielnicy Praga Południe.

Celem głównym zadania jest wzmocnienie społeczności lokalnej poprzez:

- 1) **działania międzypokoleniowe** – skierowane do rodzin, seniorów i dzieci;
- 2) **innowacje społeczne** – poszukiwanie nowych, innowacyjnych rozwiązań w zakresie aktywności społecznej w oparciu o ekonomię społeczną (funkcjonowanie kooperatyw: sąsiedzkiej, spożywczej, rodzinnej);
- 3) **inicjatywy obywatelskie**, w tym miastotwórcze i kulturalno-artystyczne, w ramach których wspieramy grupy nieformalne, organizacje pozarządowe. Animujemy i wspieramy inicjatywy poprzez organizowanie otwartego naboru pomysłów na działania skierowane do społeczności lokalnej, tzw. „mini-granty”. Centrum PACA jest także miejscem aktywizowania społeczności lokalnej do współdecydowania o sprawach dzielnicy – wspieramy i promujemy ideę budżetu partycypacyjnego, inicjatywy lokalnej;
- 4) **użyczenie miejsca i sprzętu** dla inicjatyw obywatelskich, grup nieformalnych i organizacji oraz lokalnych i miejskich instytucji publicznych.

Oferta oraz przestrzeń Centrum są dostępne dla wszystkich grup społecznych, niezależnie od wieku, ograniczeń ruchowych, zamożności. Aby odpowiadać na potrzeby mieszkańców związane ze spędzaniem ciekawie i twórczo wolnego czasu, Centrum jest otwarte od poniedziałku do piątku w godz. 10.00 - 20.00 oraz w soboty w godz. 10.00 - 18.00, a w wyjątkowych wypadkach także w niektóre niedziele.

Na stronie internetowej Centrum PACA udostępniliśmy on-line kalendarium działań, spotkań, wykorzystywania miejsca biurowego/warsztatowego, konferencyjnego.

W Centrum funkcjonuje również biblioteka (ponad 2 tys. tytułów z zakresu gł. animacji społecznej i kulturalnej, polityki społecznej, pracy socjalnej, działalności organizacji pozarządowych) oraz biblioteczka sąsiadzka.

1.3 Kluczowe działania w 2015 roku

Działalność Centrum

W kolejnym roku realizacji projektu, podobnie jak w latach poprzednich, oferta zajęć oferowanych mieszkańcom dzielnicy przez Centrum PACA (zajęć edukacyjnych, artystycznych, integracyjnych) była adresowana do różnorodnych grup wiekowych i społecznych (seniorzy, dzieci, młodzież, dorośli, bezrobotni, studenci, matki wracające na rynek pracy, osoby samotne, etc.).

Największą popularnością (jak w poprzednich latach) cieszyły się zajęcia komputerowe oraz językowe, a ponadto zajęcia podróźnicze, kulinarne i rękodzielnicze. Wiele z nich prowadzili ochotnicy-wolontariusze mieszkańcy Grochowa.

Zajęcia stałe (21 rodzajów):

1. Komputerowe (2-6 razy w tygodniu, 8 grup, 223 zajęcia, 1237 wejść, 219 uczestników)
2. Językowe (4 grupy angielskiego, w tym dla gimnazjalistów i seniorów; 2 grupy hiszpańskiego; 2 grupy angielskiego dla dzieci; 1 zajęcia konwersacje hiszpańskie, konsultacje z j. angielskiego dla dzieci; 142 zajęcia, 945 wejść, 165 uczestników);
3. Cztery kursy rękodziela (decoupage, koraliki – różne techniki; tkactwo; 82 zajęcia, 742 wejść, 119 uczestników);
4. Artystyczne (zajęcia hip hop dla dzieci – raz w tygodniu; zajęcia teatralne – 5 grup - 2 dla dzieci, profilaktyczny dla młodzieży, dla dorosłych); spotkania z poezją – raz w tygodniu; Amatorski Warsztat Ilustracji – raz w tygodniu; zajęcia malarskie – raz w tygodniu; łącznie 165 zajęć; 603 wejścia; 169 uczestników);
5. Spotkania klubu rodziców – 1-3 razy w tygodniu (łącznie 59 zajęć; 198 wejść; 40 uczestników);
6. Spotkania kooperatywy spożywczej (2 razy w tygodniu; 40 uczestników);
7. Spotkania seniorów (3 grupy; 95 spotkań, 708 wejść; 122 uczestników);
8. Zajęcia ruchowe – tai-chi (2 razy w tygodniu), jogi (raz w tygodniu), gimnastyka dla seniorów (2 razy w tygodniu); ping-pong (2 razy w tygodniu), TRE (1-2 w tygodniu), Qui-Gong (1-2 w tygodniu); samoobrona; (łącznie 331 zajęć; 2519 wejść, 231 uczestników);
9. Bezpłatne poradnictwo (Punkt Informacji Obywatelskiej – 1 raz w tygodniu dyżur osoby udzielającej porad); Porady dla dłużników mieszkaniowych (raz w tygodniu); Porady psychologa (3 w tygodniu); Porady prawne (raz w tygodniu); coaching (1-2 razy w tygodniu); Punkt Konsultacji Sąsiedzkich (raz na 2 tygodnie) (łącznie 4 spotkania, 6 uczestników);
10. Spotkania grupy młodzieży (raz w tygodniu, 28 spotkań, 206 wejść, 28 uczestników);
11. Gry: brydż; szachy (69 spotkania, 964 wejść, 54 uczestników);
12. Pracownia komputerowa dostępna dla mieszkańców codziennie w godzinach otwarcia Centrum (1279 wejść; 431 uczestników);

13. Pracownia Montessori (1 raz w tygodniu);
14. Próby Chóru „Grochów” (raz w tygodniu; w połowie roku przeniesione na zasadzie umowy partnerskiej do Centrum promocji Kultury);
15. Zajęcia logopedyczne (raz w tygodniu);
16. Spotkania street-workerów z podopiecznymi (17 spotkań, 75 wejść, 29 uczestników);
17. Grupa integracyjna dla osób po kryzysach psychicznych (22 spotkania, 125 wejść, 30 uczestników);
18. Korepetycje (we współpracy z Fundacją United Way i OPS; 15 zajęć, 26 wejść, 11 uczestników)
19. Prozdrowotne: zajęcia „Nowa sylwetka na wiosnę” (7 spotkań, 57 wejść, 20 uczestników), porady dietetyka;
20. Zajęcia dla dzieci – Happy Hours, Gang, Ortografia (19 zajęć, 144 wejścia, 22 uczestników)
21. Spotkania grupy dla osób po kryzysach psychicznych eFkropka – 22 spotkania, 125 wejść, 30 osób).

Łącznie w 2015 roku zorganizowano 1493 akcji – zajęć, warsztatów, szkoleń i spotkań. Przeprowadzono także 239 krótkoterminowych lub pojedynczych (często jednorazowych) wydarzeń – warsztatów, spotkań i debat.

INICJATYWY LOKALNE

W 2015 roku zakończono prace nad inicjatywą lokalną, która rozpoczęła się wiosną poprzedniego roku pn. „**Sąsiedzki Ogród na Paca**”. Inicjatorką była Katarzyna Książczyk (członkini Klubu MaTa). W realizację projektu zaangażowało się wiele osób, które w swoim wolnym czasie na zasadzie wolontariatu włączyły się w przygotowanie projektu, a następnie prace nad uporządkowaniem terenu i posadzeniem roślin: architektka krajobrazu, mamy z klubu, mieszkańcy budynku przy ul. Paca 40, przedstawiciel Zarządu Wspólnoty, przedstawicielka ZGN. Projekt wymagał też konsultacji z zastępcą Burmistrza, zajmującego się sprawami rewitalizacji w Dzielnicy. W kwietniu 2015 podpisano trójstronną umowę między Urzędem Dzielnicy Praga-Południe a mieszkańcami bloku przy Paca 40 i Stowarzyszeniem CAL. W maju rozpoczęto prace w ogrodzie, które na początku miały formę weekendowych pikników łączących prace ogrodnicze i zajęcia animacyjno-integracyjne dla wszystkich grup wiekowych (m.in. warsztaty dla dzieci, wspólne gotowanie, warsztaty recyklingowe). Potem mieszkańcy wspólnie z członkami Klubu MaTA i sąsiadami mieszkającymi przy Paca kontynuowali prace ogrodnicze: podlewali nowo zasadzoną roślinność, montowali altanki, wyznaczali ścieżki itp. Ogród został oficjalnie otwarty 3 października podczas pikniku sąsiedzkiego pn. „Otwarcie sezonu”, któremu towarzyszyły zajęcia, warsztaty i wystawa zdjęć. Ogród już w trakcie realizacji stał się miejscem spotkań lokalnej społeczności. Kooperatywa Grochowska organizowała tam dostawy warzyw, sąsiedzi korzystali z ławek i huśtawek, odbywały się pikniki. Zorganizowanie ogrodu znacząco poprawiło zarówno bezpieczeństwo, jak i estetykę tej przestrzeni publicznej a także pozytywnie wpłynęło na jakość relacji sąsiedzkich.

W 2015 roku zorganizowano także **2 duże imprezy o charakterze sąsiedzkim** – w maju „**Dzień Sąsiada**” – wspólnie z 4 lokalnymi instytucjami, w grudniu – „**Podwórkową Gwiazdkę**”. Obie imprezy zostały zorganizowane przez społeczność lokalną – mieszkańcy sami ustalili plan i zrealizowali poszczególne elementy tych wydarzeń bazując na swoich zasobach, zaprosili gości, poszukali partnerów do współpracy. Obie imprezy były wspierane przez Q-Ruch Sąsiedzki. Obchody Podwórkowej Gwiazdki były połączone z realizacją innej inicjatywy lokalnej koordynatowej przez Sylwię Wnorowską (mieszkanca Grochowa, od 2013 wolontariuszka Centrum PACA, a od sierpnia 2015 nasza stażystka) oraz Paulinę Wróbel (studentka realizująca praktyki w Centrum PACA, także nasza animatorka). W ramach tej inicjatywy na pobliskim skwerze stanęła **choinka**, a zapalenie na niej świateł było punktem kulminacyjnym odchodów Podwórkowej Gwiazdki na Paca.

WYDARZENIA DZIELNICOWE I MIEJSKIE

Centrum PACA brało czynny udział również w imprezach dzielnicowych i miejskich:

- 9 maja – piknik „**Południowo-praskie prezentacje**”, który był zwieńczeniem dwuletniego projektu „Wysokie standardy współpracy z NGO’s w Dzielnicy Praga-Południe m.st. Warszawy” realizowanego przez CAL i Urząd Dzielnicy Praga-Południe;
- 23 maja – **Festiwal Aktywnych Mieszkańców**,
- 19 września – piknik „**Jeden Muranów**”,
- 3 grudnia Centrum PACA w partnerstwie z 9 organizacjami i instytucjami pozarządowymi współpracującymi z wolontariuszami zorganizowało w IV Liceum Ogólnokształcącym „**Trzeci Dzielnicowy Dzień Wolontariusza**”, którego celem była promocja idei wolontariatu i uhonorowanie najbardziej wyróżniających się wolontariuszy. Dyplomy i drobne upominki otrzymało 21 wolontariuszy z rąk samego Burmistrza Dzielnicy Praga Południe. Imprezie, w której uczestniczyło około 120 osób, towarzyszyły warsztaty i debata o kompetencjach w wolontariacie.

Ważnym działaniem z zakresu kultury był projekt realizowany przez sąsiedzki Chór Grochów pt. „**Hymn dla Grochowa**”. Chórzyści zaprosili mieszkańców dzielnicy do nadsyłania tekstów nowej piosenki o Grochowie, spośród których lokalne jury wybrało 4, a ostatecznie w formie plebiscytu został wybrany jeden tekst, który miał stać się hymnem Grochowa. Do wybranego tekstu została napisana muzyka. Premiera Hymnu odbyła się 24 listopada w Klubokawiarni Kicia-Kocia i zgromadziła ok. 200 osób.

DZIAŁANIA MIĘDZYPOKOLENIOWE

Działania skierowane do rodzin, seniorów i dzieci prowadzone były zgodnie z filozofią pracy na zasobach i oparte głównie na wymianie doświadczeń, wzajemnym uczeniu się, odkrywaniu potencjału i budowaniu więzi.

Klub Rodziców MaTa

Utworzony pod koniec 2013 roku Klub Rodziców MaTa kontynuował swoją działalność i rozwijał się z dużymi sukcesami. Klub powstał z myślą o dzieciach i ich rodzicach mieszkających na Pradze Południu, szczególnie Grochowie. Głównym celem, jaki przyświecał jego utworzeniu, była chęć stworzenia przestrzeni do rozwoju, zabawy i „wspólnego przebywania” z innymi dziećmi i ich rodzicami. Dorośli członkowie klubu mogą w przyjaznym otoczeniu poznać się, porozmawiać, wymienić się doświadczeniami, być dla siebie wsparciem, inspirować się do nowych działań, zaś najmłodszy mają okazję do rozwoju, nauki, wspólnej zabawy, doświadczania obecności innych dzieci, wspólnego spożywania posiłków. W ramach spotkań członkowie klubu zacieśniaли relacje społeczne, ale także animowali czas swój i swoich dzieci: przygotowywali zajęcia rękodzielnicze (masa solna, robienie na drutach), piekli ciasteczka oraz organizowali cykliczne śpiewanki dla dzieci w języku angielskim „Sing a Song”, a także przygotowali sesję fotograficzną (za kamerą stały mamy) oraz Bal Karnawałowy.

Spotkania klubu odbywały się trzy razy w tygodniu w pierwszej połowie roku, a po wakacjach, w związku z tym, że kilkoro dzieci poszło do żłobków, spotkania odbywały się w godzinach popołudniowych raz w tygodniu. W sumie odbyło się 59 spotkań, w których wzięło udział 40 niepowtarzających się osób.

Członkowie Klubu MaTa aktywnie włączyli się w inicjatywę „Ogród na PACA”. W pracy w ogrodzie angażowały się całe rodziny, najmłodsze dzieci zdobywały wiedzę i obcowali z przyrodą sadząc zioła, a rodzice rotacyjnie opiekowali się maluchami, podczas gdy inni wykonywali cięższe prace ogrodnicze.

Uczestniczki Klubu MaTa podejmowały też wiele dodatkowych aktywności – angażowały się jako wolontariuszki, lokalne liderki, rozpoczynały nowe projekty (np. Towarzystwo Coworkingowe – nieformalny coworking dla rodziców) oraz prowadziły cykle zajęć, np. „No pain, no gain”, czyli zajęcia o porodzie dla mam spodziewających się dzieci (4 spotkania, 13 osób).

Silne więzi, które pojawiły się między członkami Klubu MaTa sprawiły, że znajomości te rozwijały się także poza PACA, dając początek wielu przyjaźniom. Rodzice utrzymują ciągły kontakt m.in. poprzez grupę na FB, gdzie umawiają się na wspólne wyjścia do kina czy wymianę ubranek. Wiele rodzin spodziewa się kolejnych dzieci, więc przewidujemy, że Klub MaTa będzie podlegał zmianom zgodnym z naturalnym rytmem dorastania dzieci.

„Słoneczny dom”

Rodzice z małymi dziećmi mogli też korzystać z zajęć prowadzonych przez Fundację Zielone Domy (raz tygodniu 3h, w sumie 21 spotkań, 30 uczestników). „Zielony Dom” został stworzony we Francji jako miejsce spotkania rodziców/opiekunów i dzieci w wieku od 0 do 4 lat z zespołem doświadczonych osób w pracy z najmłodszymi dziećmi.

Polska Fundacja „Zielone Domy” istnieje od 1995 r., a jej celem jest działalność profilaktyczno-terapeutyczno-wychowawcza, ukierunkowana na wszechstronny rozwój dzieci. Ten cel Fundacja Zielone Domy realizuje poprzez szeroko zakrojoną akcję psycho-edukacyjną i tworzenie w Polsce placówek pod nazwą „Słoneczny Dom”, w których spotykają się dzieci i ich rodzice z innymi dziećmi i ich opiekunami. Zajęcia prowadzone są przez doświadczonych pedagogożki i psycholożki i mają na celu pogłębienie relacji rodzic-dziecko oraz wzmocnienie

kompetencji rodziców. Podczas takich spotkań na PACA rodzice mogli poradzić się w kwestiach wychowawczych, a dzieci – przyswoić proste zasady zachowania w grupie poprzez zabawę i wspólne przebywanie.

Rodzinne ferie na PACA

To cykl zajęć zorganizowanych przez wolontariuszy z Centrum PACA dla wszystkich chętnych – całych rodzin, wliczając w to także starsze dzieci i dziadków. Były to m.in. zajęcia rękodzieła, teatralne oraz tenisa stołowego. Odbываły się popołudniami i uzupełniały ofertę programu „Zima w mieście”. Cechą charakterystyczną tych zajęć był rodzinny charakter – we wszystkich mogli wziąć udział zarówno rodzice, opiekunowie, jak i dzieci, co sprzyjało zacieśnianiu więzi międzypokoleniowych i rodzinnych.

Seniorzy z Inicjatywą

Międzypokoleniowy charakter miały działania organizowane przez grupy seniorów skupione przy Centrum PACA. 24 stycznia 2015 grupa „Seniorów z Inicjatywą” zorganizowała integracyjny festyn pn. „Paca Fest Dzień Babci i Dziadka”. Podczas tego wydarzenia seniorzy przygotowali zabawy dla dzieci (wspólne recytowanie wierszy, kalambury, granie w gumę), zapewnili program słowno-muzyczny i poczęstunek, były też tańce. W imprezie brały udział całe rodziny.

Grupa Seniorów z Inicjatywą (kilkanaście osób), zawiązana podczas projektu ASOS 2014, spotykała się regularnie, co tydzień i aktywnie działała, co jest dużym sukcesem, gdyż wiele grup rozpada się po zakończeniu projektu. Seniorzy spotykali się w kawiarence na Paca, wspólnie gotowali, zapraszali gości, którzy przybliżali im interesujące ich tematy, organizowali także zajęcia z zakresu zagospodarowania czasu wolnego m.in. zorganizowali wycieczkę statkiem do Serocka, ognisko nad Wisłą czy potańcówki. Wszystkie te wydarzenia miały charakter rodzinny i integracyjny. „Seniorzy z Inicjatywą” brali aktywny udział prawie we wszystkich wydarzeniach organizowanych w Centrum PACA i stanowią trzon grupy osób, które silnie identyfikują się z tym miejscem. Członkowie grupy nawiązali między sobą bardzo silne więzi, a także zdobyli kompetencje w zakresie działań obywatelskich – zostawali wolontariuszami, prowadząc własne cykle zajęć (m.in. „Spotkania z poezją” prowadzone przez aktywną seniorkę Teresę Brzykską), brali udział w debatach i konsultacjach społecznych, pomagali w realizacji inicjatywy lokalnej (prace w ogrodzie), a nawet pisali projekty do budżetu partycypacyjnego (wnioskowali o rozwiązanie drobnych problemów infrastrukturalnych, takich jak brak pasów na przejściu dla pieszych).

Oprócz grupy „Seniorów z Inicjatywą” na PACA spotykały się jeszcze 2 grupy seniorów – jedna związana z zajęciami gimnastycznymi w Centrum, druga – z lokalną Fundacją Gwiazdeczka. Wszystkie grupy spotykały się w naszej kawiarence i często wspólnie przygotowywały posiłki, co zbliżało seniorów, przyczyniało się do integracji i pogłębiania więzi. Co charakterystyczne, grupy seniorów spotykały się osobno, ale realizowały też wiele działań razem, np. wspólne spotkanie świąteczne.

Seniorzy byli jedną z aktywniejszych grup w 2015 roku w Centrum PACA. Bardzo dużą popularnością cieszyły się w tej grupie zajęcia gimnastyczne oraz komputerowe, często prowadzone przez samych seniorów (m.in. zajęcia komputerowe z „Babą Jagą”, czyli sąsiadką - seniorką czy z Latarniczką Polski Cyfrowej, również seniorką).

Inne zajęcia miały aspekt międzypokoleniowy, np. **cykl zajęć „Seniorzy na czasie”**. Zajęcia były prowadzone przez grupę studentek, które przybliżyły seniorom kulturę młodzieżową.

Zajęcia komputerowe były organizowane również we współpracy z Fundacją United Way, która przeprowadziła na PACA 8 cykli szkoleniowych dla seniorów z całej Warszawy (część osób, które przyjechały specjalnie na ten kurs, została na PACA na dłużej).

W drugiej połowie 2015 roku rozpoczęły się także komputerowe zajęcia specjalistyczne dla bardziej zaawansowanych uczestników, absolwentów kursów dla początkujących: zajęcia z aplikacji Google i podstawowej obróbki graficznej zdjęć prowadzone przez wolontariuszy. Warto w tym miejscu przytoczyć historię wolontariuszki prowadzącej te zajęcia: pani Beata mieszka naprzeciwko Paca 40, jej teściowa uczęszcza na gimnastykę dla seniorów, a szwagier śpiewa w sąsiedzkim „Chórze Grochów” – łącząca ich aktywność, wyzwolona na PACA, jest dla nich kolejnym poziomem zacieśniania więzi rodzinnych.

Gimnastyka dla seniorów, prowadzona 2 razy w tygodniu, cieszyła się bardzo dużą popularnością nie tylko ze względu na dobroczynny wpływ na zdrowie i ograniczony dostęp do innych bezpłatnych zajęć tego typu. Przestrzeń i formuła działania Centrum PACA sprzyjały temu, aby uczestniczki (głównie panie) poza zajęciami spotykały się i integrowały. Grupa kilkunastu senierek regularnie spotykała się po zajęciach, wymieniała się przepisami, wspólnie gotowała, ale przede wszystkim realizowała swoje potrzeby społeczne i towarzyskie (większość z tych senierek to osoby samotne lub wdowy, których dzieci nie mieszkają z nimi). Grupa zawiązała się ponad 2 lata wcześniej i wraz z przywiązaniem do miejsca rozwijało się między członkiniami obywatelskie i oddolne zaangażowanie – panie pisały wnioski o mini-granty i realizowały warsztaty kulinarne, tworzyły wnioski do budżetu partycypacyjnego, pisały wnioski o dofinansowanie do FIO Mazowsze Lokalnie, startowały w wyborach do Rady Seniorów, brały udział w wizytach studyjnych, uczestniczyły w realizacji inicjatyw lokalnych.

Wspólne inicjatywy

Zdobywanie nowych umiejętności podczas różnorodnych zajęć było tak samo ważne jak integracja i nawiązywanie nowych znajomości, co w rezultacie prowadziło do powstawania nowych projektów. Na przykład z grup Pantomimy dla Dorosłych, Tai-chi, Seniorów Fundacji Gwiazdeczka i grupy Ping-ponga, działających na PACA, wyłoniła się **grupa teatralna „Pacnięci”**, która wystawiała przedstawienia, a jej członkami, zarówno aktorami, jak i scenarzystami, dźwiękowcami i obsługą techniczną były osoby, które poznały się na PACA. Odbiorcami wielu zajęć, korzystającymi z nich, były głównie osoby dorosłe. Zajęcia ruchowe takie jak tai-chi czy qui-gong (starochińska forma gimnastyki), tre (zajęcia uwalniające ciało i psychikę od traumy poprzez wykonywanie sekwencji ćwiczeń mających wprawić mięśnie w drgania) oraz joga pozwalały im rozwijać swoje zainteresowania, dlatego swój wolny czas

decydowały się spędzić na PACA. Wszystkie te zajęcia były prowadzone w ramach wolontariatu przez fascynatów tych form, często będących profesjonalistami albo w trakcie zdobywania uprawnień, a przestrzeń PACA była miejscem do zdobywania niezbędnego doświadczenia w sprzyjających warunkach.

Szczególnymi zajęciami ruchowymi były **zajęcia ping-ponga**, które nie były prowadzone przez jedną osobę – nigdy nie wyłonił się lider, ale były swobodną formą spotkania i wspólnego spędzania czasu dla grupy dorosłych mężczyzn z okolicy (jedyna grupa głównie męska w zdominowanym przez panie środowisku PACA). Najważniejszym aspektem spotkań pin-pongowych było rozwijające się i rosnące zaangażowanie uczestników w życie Centrum PACA. Panowie służyli pomocą przy naprawach sprzętu grającego, przesuwaniu mebli, drobnych remontach (np. malowanie ścian). W ten sposób realizowali ideę wzajemności – oni korzystali z przestrzeni PACA dla swoich celów (spotkanie, integracja, wspólna gra), ale pomagali utrzymać Centrum w dobrym stanie dla innych użytkowników. Zdobywali także umiejętności z zakresu działań obywatelskich i oddolnych – pod koniec 2014 roku złożyli wniosek o mini-grant (pierwszy w ich życiu) i na początku 2015 roku zrealizowali sąsiedzki turniej ping-ponga, zaangażowali się w inicjatywę lokalną (prace ogrodnicze).

Rękodzieło to kolejny blok zajęć, który można wyróżnić spośród innych regularnie odbywających się na PACA. Prowadzone przez wolontariuszy zajęcia koralików, decoupage, tkackie czy wikliny papierowej gromadziły niezmiennie pełne grupy, składające się głównie z osób dorosłych. Ważnym aspektem tych działań były osobiste motywacje wolontariuszy, którzy je prowadzili. Dla niektórych było to spełnienie od dawna odsuwanych marzeń o dzieleniu się swoimi umiejętnościami, dla innych – sposób na kreatywne spędzanie czasu. W ciągu roku zmieniała się kadra prowadząca niektóre zajęcia – np. zajęcia z wikliny papierowej prowadziła osoba, która wcześniej była uczestniczką zajęć z soutage'u. Zachęcona przez prowadzącą, sama zdecydowała się na podjęcie aktywności wolontariackiej.

Zajęcia rękodzielnicze mogą być też postrzegane, jako przejaw nowoczesnej kultury ludowej. Osoby uczestniczące w zajęciach uczą się wzajemnie od siebie, przekazują sobie umiejętności oraz pewne wzorce kulturowe a jednocześnie budują społeczności, coś, co w skrócie można porównać ze „współczesnym darcie pierza”. Prowadzący i uczestnicy tych zajęć angażowali się również we wszystkie imprezy wzajemnościowe organizowane na PACA– np. „Dzień Sąsiada” czy „Podwórkową Gwiazdkę”.

Wymiana wiedzy, doświadczeń i promowanie wielokulturowości

Wymianie wiedzy, doświadczeń i promowaniu wielokulturowości z powodzeniem służyły **zajęcia językowe** prowadzone przez wolontariuszy. Naukę języka angielskiego kontynuowały 2 grupy z lat poprzednich, podobnie – naukę hiszpańskiego z Mario (Mario jest sąsiad z Grochowa pochodzącym z Chile). Dzięki zaangażowaniu wolontariuszy uruchomiono również nowe grupy językowe – konwersacje hiszpańskie z Antraxą (sąsiadka z Kamionka, z pochodzenia Hiszpanka, zaangażowana w Kooperatywę Grochowską), angielski dla seniorów czy dodatkową grupę początkującą z hiszpańskiego z Mario. Zajęcia te zwiększały dostępność bezpłatnych zajęć dydaktycznych w okolicy oraz wspomagały

zacieśnianie więzi sąsiedzkich, a także serdecznych przyjaźni. Często prowadzący pomagali uczestnikom również prywatnie, w innych kontekstach, np. Mario przygotowywał jedną z uczestniczek do podróży po Ameryce Łacińskiej.

Wielokulturowość była obecna na PACA także za sprawą przede wszystkim **cyklu zajęć „Jak to się robi na świecie”**, organizowanych w ramach mini-grantu. Prowadzący, polsko-tunezyjskie małżeństwo, które już w latach poprzednich angażowało się w podobne działania na PACA, zaprosili do udziału w serii wielokulturowych eventów, np. pokazu jak się ubierają ludzie w Pakistanie albo jak się parzy herbatę w Maroku. Warsztaty były prowadzone przez obcokrajowców mieszkających w Warszawie. W zajęciach brały udział całe rodziny, zarówno migrantów, jak i warszawiaków. Uczestnikom, a szczególnie grupie senierek, kontakt z obcymi kulturami spodobał się na tyle, że postanowiły na zakończenie cyklu odwzajemnić się organizatorom i w ramach podziękowania zorganizowały spotkanie z kulturą polską dla obcokrajowców, na którym zaserwowały chłodnik i placki ziemniaczane.

ZAJĘCIA DLA DZIECI I MŁODZIEŻY

Dzieci i młodzież również mogły skorzystać z bezpłatnej oferty zagospodarowania czasu wolnego. Rozpoczęte podczas „Rodzinnych ferii” zimowe zajęcia teatralne przerodziły się w cykl zajęć **„Zabawy teatralne”**, które w formie zabaw i gier oswajały dzieci w wieku 7-10 lat ze spektrum pedagogiki teatru oraz z ich emocjami i pracą w zespole. Kontynuowane były też zajęcia szachowe. Dzieci potrzebujące pomocy logopedycznej mogły korzystać na PACA ze spotkań z logopedą, panią, która zaangażowała się w działalność wolontariacką. Często zajęcia są organizowane po to, by wzmocnić więzy między przyjaciółmi czy rodzinami, np. między babkami a wnukami. Zajęcia z języka angielskiego dla dzieci zostały zorganizowane właśnie z myślą o wnuku prowadzącej. Do wnuka dołączyły kolejne dzieci z okolicy i zajęcia stały się na tyle popularne, że były kontynuowane przez 3 sezony.

Inna wolontariuszka, seniorka prowadząca kurs komputerowy, również zaproponowała zajęcia z myślą o swojej wnuczce - **„Teatrzyk drobiazg”**. Te zajęcia jednak nie cieszyły się dużą popularnością i z braku odpowiedniej grupy, szybko zostały zawieszono. Podobnie, planowane były zajęcia teatralne i filmowe dla młodzieży, ale pomimo szerokiej promocji, m.in. w szkołach, grupy się nie zebrały.

Prowadzone przez studentkę w ramach praktyk zajęcia dla dzieci **„Taniec hip-hop”** również przez długi czas były przekładane ze względu na brak zainteresowania. Podobny problem z rekrutacją pojawił się na początku projektu „Młodzi animatorzy Grochowa”.

Analiza oferty zajęć dla dzieci i młodzieży w okolicznych instytucjach wykazała, że zarówno w szkołach, jak i poza nimi mają one wiele ofert, często bezpłatnych, spędzania wolnego czasu i rozwijania zainteresowań. W najbliższej okolicy Centrum PACA (w promieniu 500 m) działają 3 świetlice (Wspólne Podwórko dla gimnazjalistów, świetlica Karanu i świetlica Centrum Wspierania Rodzin; a także posiadające bogatą ofertę zajęć Ognisko Pracy Pozaszkolnej). Pomimo tak dużej „konkurencji” większości zajęć na PACA udaje się z powodzeniem „wystartować” i znaleźć odbiorców.

Jednym z ważniejszych działań skierowanych do młodzieży był **projekt profilaktyczny „Młodzi animatorzy Grochowa”**. Celem tego projektu była poprawa funkcjonowania dzieci i młodzieży z terenu Pragi Południe poprzez nabycie i poprawę kompetencji społecznych dzięki zagospodarowaniu czasu wolnego oraz nawiązaniu więzi z animatorami. W ramach projektu odbywały się regularne spotkania o charakterze animacyjno-profilaktycznym prowadzone przez kadrę przygotowaną do pracy z młodzieżą zagrożoną wykluczeniem, uzależnieniami i przemocą. Animatorami byli studenci kierunków pedagogicznych, a coach posiadał uprawnienia z zakresu profilaktyki.

Projekt był realizowany na terenie dzielnicy Praga Południe, a uczestnikami byli uczniowie (w wieku od 10 do 15 lat) ze szkół podstawowych i gimnazjów zlokalizowanych na terenie dzielnicy (SP 72 przy ul. Paca 44, SP 141 ul. Szaserów 117, Gimnazjum nr 22 przy ul. Boremlowskiej 6/12, Gimnazjum 23 przy ul. Tarnowieckiej 4). Działania społecznościowe (mini projekty młodzieży), które powstały w czasie trwania projektu, również były realizowane na terenie dzielnicy.

Działania środowiskowe były poprzedzone badaniem potrzeb wśród młodzieży uczęszczającej do gimnazjum nr 22 i gimnazjum nr 23. Badania, których efektem była wstępna diagnoza społeczna, obejmowały obserwacje i rozmowy z uczniami, ale także kontakt z pedagogami szkolnymi, dyrektorami szkół, wychowawcami świetlicy socjoterapeutycznej Stowarzyszenia KARAN oraz pracownikami Ośrodka Pomocy Społecznej przy ul. Wiatracznej 11. Diagnoza dotyczyła sposobów spędzania wolnego czasu przez młodzież. Temat ten był istotny ze względu na zaistniałe trudności w rekrutacji uczestników, ale także ze względu na konieczność odpowiedzi na podstawowe pytania: gdzie, w jaki sposób i w jakich warunkach młodzież nabywa umiejętności społeczne oraz jaki jest tego efekt. To ostatnie było szczególnie ważne w przypadku młodzieży zagrożonej marginalizacją oraz demoralizacją. Ważne było również, jaki rodzaj aktywności młodzież uznaje obecnie za istotny i potrzebny. Jak wykazały badania oraz z przeprowadzonych rozmów wynika, że najbardziej atrakcyjnym sposobem spędzania wolnego czasu, preferowanym przez młodzież jest sport, zajęcia komputerowe oraz zajęcia artystyczne.

W ramach projektu powstała stała grupa młodzieży licząca łącznie 12 osób, dodatkowo 11 osób przychodziło na zajęcia nieregularnie.

Od września do grudnia 2015 (czas realizowania projektu) odbyły się 24 spotkania z grupą uczestników. Spotkania odbywały się regularnie dwa razy w tygodniu.

Ważnym elementem w czasie trwania projektu był wyjazd integracyjny dla dwunastoosobowej grupy młodzieży, podczas którego uczestnicy mogli się poznać w innych okolicznościach niż podczas zwykłych zajęć. Wyjazd dał też możliwość dzielenia przez krótki czas wspólnej przestrzeni, tej samej sytuacji itd., co niewątpliwie pomogło scalić grupę i wytworzyć więzi.

W ramach działań środowiskowych realizowany był cykl 4 warsztatów o charakterze profilaktyczno-animacyjnym prowadzonych przez edukatorów-wolontariuszy. Zakres tematyczny warsztatów był szeroki. Pierwszy i najdłuższy cykl stanowiły warsztaty cyrkowe, które trwały przez cały okres projektu. Odbyło się 12 półtoragodzinnych spotkań. Drugi cykl poświęcony był technikom street-artu (szablon, graffiti); objął on 4 spotkania. Trzeci cykl miał zainspirować młodych ludzi do sposobu spędzania wolnego czasu w warunkach domowych. Podczas 4 spotkań zorganizowano wspólne gotowanie, oglądanie filmów, ozdabianie koszulek i toreb za pomocą szablonów, a także granie w gry planszowe. Ostatni, czwarty cykl objął wyjścia do miejsc, których kulisy są bardzo ciekawe, a na co dzień niedostępne

(wyjście do Teatru AKT, czy siedziby kolektywu artystycznego V9) oraz spotkania z interesującymi osobami, np. autorką bloga dla miłośników zwierząt domowych.

Podczas wszystkich spotkań animatorzy i wolontariusze starali się pokazywać swoje pasje i różne możliwości spędzania wolnego czasu. W ramach zajęć oprócz umiejętności społecznych wynikających z rozwoju procesu funkcjonowania dzieci w grupie, podopieczni zyskali umiejętności dotyczące technik dramy, kuglarstwa, wykorzystania technik artystycznych (szablon, graffiti) oraz gotowania. Niektóre zajęcia odbywały się w plenerze, większość – w Centrum PACA.

W trakcie pracy grupa została podzielona na kilkusobowe zespoły, których zadaniem było stworzenie pomysłu i zrealizowanie mini-projektu. Efektem pracy zespołów, przy wsparciu animatorów, wolontariuszy i coach'a, młodzież zrealizowała 4 mini-projekty i jeden event dla społeczności szkolnej. Były to:

- 1) dyskoteka – zorganizowana 21 listopada w Centrum Paca w godz.16-18; wzięło w niej udział 22 uczniów klas V SP 72; młodzież w całości samodzielnie przygotowała salę i posprzątała po skończonej zabawie,
- 2) graffiti – stworzone dzięki warsztatom poprowadzonym przez Łukasza Figurę z kolektywu artystycznego V9; projektowanie i tworzenie graffiti spotkało się z ogromnym entuzjazmem uczestników; malunek powstał w legalnym miejscu na Pradze Południe w okolicy ul. Kinowej w Warszawie,
- 3) warsztaty cyrkowe w SP 141 oraz w Domu Dziecka nr 4; warsztaty, które odbyły się w SP 141, objęły dzieci z klas IV, łącznie ok. 80 osób; aktywną rolę w prowadzeniu warsztatów odegrali byli oraz obecni uczniowie szkoły (uczestnicy projektu), którym zależało na tym, aby podzielić się swoimi umiejętnościami z kolegami ze swoich klas,
- 4) udział w wydarzeniu społecznościowym Podwórkowa Gwiazdka – polegał na przygotowaniu oraz przedstawieniu krótkiego spektaklu cyrkowego; uczestnicy projektu (przede wszystkim wolontariusze Młodzieżowego Ośrodka Socjoterapii nr 6) stworzyli pokaz umiejętności cyrkowych, którym towarzyszyła muzyka oraz świąteczne rekwizyty (animacja publiczności, konkursy, zgadywanki); występ uatrakcyjnił część artystyczną wydarzenia i zdobył duże uznanie publiczności.

Event dla społeczności szkolnej został zorganizowany podczas Dnia Wolontariusza – 3 grudnia 2015 r. w IV Liceum Ogólnokształcącym im. Adama Mickiewicza w Warszawie. Wzięło w nim udział ok. 150 osób. Podczas tego wydarzenia uczestnicy projektu uczyli wolontariuszy przybyłych z całej dzielnicy obchodzenia się z rekwizytami cyrkowymi, w tym jazdy na monocyklu, balansowania na rola-bola oraz żonglerki (różnymi rekwizytami). Działania związane z przygotowaniem i realizacją tego wydarzenia wspierali animatorzy. Młodzież w dużym stopniu odczuwała odpowiedzialność za to zadanie, tym niemniej wspieranie jej było bardzo istotne. Między podopiecznymi i animatorami pojawiły się zaufanie, poczucie bezpieczeństwa i szacunku, co dało szansę wpływania na postawy i zachowania podopiecznych i doprowadziło do pozytywnych zmian w ich zachowaniu.

Do okolicznej młodzieży adresowane były również działania w ramach innego projektu w Centrum PACA – „**Partnerstwo dla Dzieci Pragi Południe 2.0**”, w którym realizowaliśmy zadania pt. „**Podwórka tematyczne**” oraz „**Streetwroking**”. Celem projektu była aktywizacja młodzieży w oparciu o zasoby najbliższego otoczenia, czyli podwórka i sąsiedztwa.

Do projektu zaangażowano 24 podopiecznych (w wieku od 6 do 12 lat), głównie z ulicy Grochowskiej (dwa podwórka w bliskim sąsiedztwie, Grochowska 351 i 353) i z ul. Mińskiej. Odbiorcami działań pośrednio byli także rodzice dzieci i część społeczności podwórek, na których realizowane było zadanie (łącznie ok. 35 osób).

W połowie sierpnia i we wrześniu 2015 podjęto działania rekrutacyjne i rozpoczęły się prace nad scenariuszem zajęć „Podwórka tematyczne”, w tym konsultacje z ekspertami. Prace zakończyły się w grudniu konsultacją merytoryczną scenariusza. Działania animacyjne rozpoczęto we wrześniu, realizując je zgodnie z założeniami projektu. Na bieżąco, w ramach zapoznawania podopiecznych z potencjałem różnych instytucji znajdujących się w ich bliskim otoczeniu, nawiązywano współpracę z kolejnymi lokalnymi partnerami (prywatne studio fotograficzne, Teatr Niewielki, Studio Koło, Pracownia Wschodnia, farbiarnia i firma produkująca odzież m.in. dla popularnych grup hip-hopowych). Przeprowadzono warsztaty inspiracyjne (łącznie 40 h). W listopadzie i w grudniu zaplanowano i zrealizowano wraz z podopiecznymi dwa wydarzenia społecznościowe w formie podwórkowej gwiazdki, w której uczestniczyły dzieci, rodzice i sąsiedzi.

Do pracy z grupą młodzieży, zamieszkującą głównie teren wokół ulicy Mińskiej (w tym ulica Grochowska w bliskiej odległości od fabryki Wedla) zaangażowano street-workerów, którzy przepracowali 320 h. Pary streetworkerskie w czasie rekrutacji do projektu dotarły łącznie do 24 podopiecznych, z których uformowano 3 grupy. W ramach rekrutacji we współpracy ze streetworkerami opracowano dodatkowe materiały informacyjno-promocyjne, które umieszczano na terenie podwórek przy okazji kolejnych dyżurów. W początkowej fazie pedagogicy pracowali z dziećmi w wieku 6-12 lat stacjonarnie, na terenie podwórek, wykorzystując lokalną infrastrukturę, a potem także w Centrum PACA. W pierwszych miesiącach zadania realizowano: gry podwórkowe, planszowe oraz zajęcia sportowe. W kolejnych miesiącach stopniowo wprowadzono program bardziej zróżnicowany, z większą ilością wyjść kulturalnych i rozrywkowych.

Wszystkie działania w projekcie „Partnerstwo dla dzieci Pragi-Południe 2.0” przyczyniły się do zmian w grupach młodzieży: rozpoznania możliwości twórczego potencjału tożsamości małych społeczności, w tym umiejętność rozpoznania jej zasobów (elementy diagnozy lokalnej), kształtowania postawy odpowiedzialności za najbliższe otoczenie i inicjowania zmiany, a także umiejętność pracy w grupie i wspólnego planowania działań z elementami ich ewaluacji, lepszej znajomości najbliższej przestrzeni i poznanie przykładów lokalnego street-artu, wzrostu wiedzy na temat różnych rodzajów niepełnosprawności ruchowej i barier architektonicznych, znajomości technik opowiadania historii i ich twórczego wykorzystania w poznawaniu sublokalnej tożsamości podwórek, lepszego poznania idei sztuki community art.

Szczególne serie zajęć dla młodzieży była realizowana od października 2015 we współpracy z „Uniwersytetem dzieci” - program „Działania lokalne, czyli jak partycypować”. Program obejmował grupę 15 osób, w wieku 12-13 lat. Był to cykl szkoleniowy (5 spotkań), podczas którego uczestnicy zwiększali swoją wiedzę na temat narzędzi partycypacji, cech społeczeństwa obywatelskiego, dobrego sąsiedztwa i inicjatyw oddolnych. Program był tak skonstruowany, aby w sposób warsztatowy prowadzić uczestników przez wszystkie etapy

przygotowywania wniosku do budżetu partycypacyjnego. Młodzież w grupach przygotowywała diagnozę, następnie tworzyła projekt i planowała promocję, w końcowej fazie był uzupełniany wniosek do budżetu partycypacyjnego. Cykl został zakończony prezentacją projektów i symulacją głosowania. Absolwenci cyklu zostali przeprowadzeni przez cały proces i kompleksowo przygotowani do bycia aktywnymi młodymi warszawiakami. Uczniowie szkół gimnazjalnych i ponadgimnazjalnych (11 osób obu płci, w większości dziewczęta) brały udział w zajęciach teatralnych prowadzonych przez animatorkę teatralną i studentkę specjalizacji „Innowacje” na IPSIR. Sztuka odgrywana przez nastolatków miała charakter profilaktyczny i nosiła tytuł „Pif paf jesteś trup”, a była oparta na prawdziwych wypadkach, które miały miejsce u USA. Młodzież odgrywała role młodocianego zabójcy i zastrzelonych przez niego kolegów, a tym samym przepracowywała traumy i uświadamiała sobie nieodwracalność aktów przemocy. Spektakl był grany 2 razy, w tym raz podczas „Podwórkowej Gwiazdki”.

PRZESTRZEŃ PACA

Niewątpliwym sukcesem Centrum PACA było stworzenie **miejsca dla wszystkich grup wiekowych i społecznych**. Odbiorcami i współtwórcami działań na PACA były zarówno osoby wykształcone i dobrze sytuowane (np. zrzeszeni w Kooperatywie Grochowskiej przedstawiciele klasy kreatywnej), jak i osoby bez wykształcenia i z niższymi dochodami, m.in. klienci Ośrodka Pomocy Społecznej, mieszkańcy lokali komunalnych (w tym niesławnego osiedla Dudziarska), dzieci ulicy (często nawet kilka razy w tygodniu korzystające z naszej przestrzeni podczas spotkań ze street-workerami działającymi w regionie). Również **osoby niepełnosprawne** i zmagające się z różnymi problemami natury prawnej czy psychologicznej znalazły na PACA swoje miejsce. Fundacja DomAkton, zrzeszająca osoby niepełnosprawne mniej więcej raz na miesiąc organizowała na PACA tematyczne spotkania dla swoich podopiecznych. Były m.in. spotkania ze sportowcami na wózkach, prelekcje, promocje książek, koncerty czy wspólne kolędowanie. W sumie odbyło się 10 takich spotkań, w których wzięło udział 50 osób. Regularnie z przestrzeni PACA korzystała też Fundacja Aktywnej Rehabilitacji, która pomagała dzieciom i młodzieży na wózkach w przystosowaniu do codziennego funkcjonowania. W spotkaniach brały udział również rodziny osób na wózkach.

Osoby z problemami psychicznymi także były obecne w Centrum PACA. Regularnie spotykała się grupa eFkropka, która działała na zasadzie samopomocowej. Uczestnicy grupy – osoby po kryzysach psychicznych, spotykali się regularnie (w sumie 22 spotkania, 125 zarejestrowanych wejść, 30 uczestników), raz w tygodniu, i organizowali sobie zajęcia – rozmowy z psychologami, rozwijanie wspólnych pasji, czasem wychodzili razem np. do kina czy restauracji i w ten sposób pomagali sobie wzajemnie w powrocie do pełni zdrowia i aktywnego korzystania z oferty społeczno-kulturalnej miasta.

Społeczność lokalna mogła skorzystać z bezpłatnych porad. Część, wzorem lat poprzednich, była realizowana we współpracy z lokalnymi organizacjami pozarządowymi, m.in. ze Stowarzyszeniem Monar, które raz w tygodniu udzielało **bezpłatnych porad prawnych i psychologicznych** (21 spotkań, 191 wejść, 160 uczestników). Studenci i absolwenci psychologii udzielali porad psychologicznych w ramach wolontariatu (40 spotkań, 56 wejść, 11 uczestników).

Funkcjonował też **Punkt Informacji Obywatelskiej**, gdzie mieszkańcy mogli uzyskać pomoc w napisaniu np. pisma do urzędu czy zostać pokierowani do wyspecjalizowanych instytucji pomocowych (15 spotkań, 18 wejść, 10 osób).

W Centrum PACA funkcjonował też **Punkt Konsultacji Sąsiedzkich**, gdzie aktywni sąsiedzi mogli uzyskać bezpośrednią pomoc w organizacji spotkania sąsiedzkiego (4 dyżury, 6 uczestników).

Odbyło się także **37 spotkań coachingowych**, w których wzięły udział 24 osoby. Coaching prowadzony był w ramach wolontariatu, a wolontariuszka jest także pracownikiem sąsiedniego OPSu.

PROWADZENIE DZIAŁAŃ W OBSZARZE INNOWACJI SPOŁECZNYCH

Działania te opierały się na poszukiwaniu nowych, innowacyjnych rozwiązań w zakresie aktywności społecznej, głównie w oparciu o ekonomię społeczną. Realizowano je dwutorowo – praktycznie oraz teoretycznie, tworząc w Centrum swoje laboratorium innowacji. Były to spotkania dyskusyjne praktyków i teoretyków, akademików w obszarze nowych rozwiązań, pomysłów i aktywności.

Oferta Centrum PACA i zagospodarowanie jego przestrzeni opierają się na działaniach etycznych, społecznościowych, z szerokim wykorzystaniem klauzul społecznych (np. zlecenie sprzątnięcia i ochrony podmiotom społecznym, w działalność, których zaangażowane są osoby wykluczone i zagrożone wykluczeniem społecznym). W ten sposób budowany jest wizerunek Centrum PACA, jako miejsca przyjaznego, otwartego i zaangażowanego społecznie.

Rozpoczęta w roku 2013 **działalność „kawiarni sąsiedzkiej”** – przestrzeni do dialogu na temat pomysłów, które można wcielić w życie w Centrum PACA., była kontynuowana. W 2015 roku odbywały się tu spotkania grup sąsiedzkich i seniorskich. Charakterystyczną cechą tej przestrzeni jest jej domowy i otwarty charakter – każdy może tu przyjść, wypić kawę czy herbatę, ugotować coś, upiec z sąsiadami szarlotkę. Zasady ekonomii społecznej są poddawane tam praktycznemu testowi – kawa i herbata są dostępne dla każdego na zasadzie wzajemnościowej, każdy może bezpłatnie skorzystać, ale wszyscy proszeni są o uzupełnienie używanego przez siebie produktu. Zasada ta była wprowadzana stopniowo i początkowo z różnym skutkiem.

Z przestrzeni Centrum korzysta także **Kooperatywa Spożywcza**, której działania koncentrują się wokół zdrowej żywności i lokalnych producentów. Kooperatywa zorganizowała także 3 warsztaty kulinarne połączone z prezentacjami, które odbyły się w przestrzeni „kawiarni sąsiedzkiej”. Trwają rozmowy na temat możliwości stworzenia w Centrum spółdzielni socjalnej i jeszcze większego włączenia tej grupy w działania Centrum (np. warsztaty ekologiczne, ogrodnicze, kulinarne, etc.),

Regularne prowadzenie kawiarni przez podmiot ekonomii społecznej okazało się w praktyce niemożliwe do przeprowadzania (pomimo wielokrotnych rozmów z różnymi podmiotami) ze względów lokalowo-prawno-sanitarnych, ale także a może przede wszystkim – ludzkich. Społeczność PACA udomowiła tę przestrzeń i traktuje ją, jako swoją własną, uregulowała sobie zasady korzystania z niej, co było bardzo ważnym i długotrwałym procesem, którego efekt mógłby być zaprzepaszczony przez wprowadzenie ‘administratora’.

Pomysł prowadzenia w Centrum PACA kawiarni przez podmiot ekonomii społecznej ewoluował (pozostawienie kawiarni sąsiedzkiej i uruchomienie kawiarni w innej części budynku) i został zaplanowany na lata 2016-2018.

W 2013 roku zainicjowaliśmy **funkcjonowanie przestrzeni, co-workingowej**. Dwa lata później, w roku 2015, pomimo braku dedykowanego projektu, grupa kilku mam skupionych w Klubie MaTa kontynuowała jej działanie we własnym zakresie, wymiennie opiekując się dziećmi, podczas gdy pozostałe mamy pracowały. Jedna z mam podjęła się koordynacji „Towarzystwa coworkingowego”.

DORADZTWO

W ramach animowania inicjatyw obywatelskich realizowano: wsparcie dla grup nieformalnych, organizacji pozarządowych w zakresie doradztwa dotyczącego samoorganizowania się, animowania działań, budowania sieci i koalicji współpracy, aktywizowania mieszkańców/społeczności, formalizowania działań (w tym zakładanie organizacji pozarządowej), małych grantów, finansowania inicjatyw lokalnych. Wsparcie realizowane było zarówno poprzez kontakt e-mailowy, jak i osobisty podczas indywidualnych konsultacji (np. konsultacje wniosków konkursowych, doradztwo w zakresie zakładania stowarzyszenia, etc.).

Organizacje pozarządowe nie tylko mogły korzystać bezpłatnie z przestrzeni PACA na potrzeby realizacji swoich działań, ale także ze wsparcia w formie doradztwa.

Najważniejszym działaniem skierowanym do organizacji pozarządowych z terenu Pragi Południe był **projekt „Wysokie Standardy współpracy z NGO’s w Dzielnicy Praga-Południe Miasta Stołecznego Warszawy”** realizowany na PACA. W 2015 roku zakończyły się prace nad wdrożeniem i rozwojem strony internetowej i profilu FB Spinacz NGO Praga-Południe (odbyła się akcja informacyjna wśród organizacji pozarządowych i przygotowano formatkę służącą do budowania bazy prasko-południowych organizacji pozarządowych). Po spotkaniach konsultacyjnych oraz negocjacjach z władzami Dzielnicy wypracowano kształt dokumentu pn. Strategia Współpracy.

9 maja została zorganizowana **impieza plenerowa „Prasko-Południowe Prezentacje”**, w której uczestniczyło łącznie 800-900 mieszkańców, a swoją organizację zaprezentowało ponad 30 NGO’sów. Impreza była połączona z panelem dyskusyjnym z udziałem władz dzielnicy, dyskutowano nt. potencjału wybranych form współpracy NGO-JST.

Zwieńczeniem prac w ramach projektu było zatwierdzenie dokumentu Strategia Współpracy z organizacjami pozarządowymi w Dzielnicy Praga-Południe m.st. Warszawy w latach 2016-2017” przez Radę Dzielnicy i doprowadzenie do uznania przez władze ww. dokumentu jako obowiązującego zestawu standardów współpracy lokalnej z NGO’sami.

Prace nad projektem zostały zakończone przeprowadzeniem powtórnego badania metodą Indeksu Jakości Współpracy. Koordynatorka projektu, Ewelina Bartosik, została później dwukrotnie wybrana na przewodniczącą DKDSu (Dzielnicowa Komisja Dialogu Społecznego), a zespoły ds. mediacji przy Burmistrzu Dzielnicy Praga-Południe i ds. usprawnień realizacji zadań publicznych i inicjatyw nadal pracowały - wypracowano główne obszary oraz standardy mediacji społecznej wraz ze sposobem ewaluacji, wypracowano także wzór umowy o mediację; przygotowano listę błędów najczęściej popełnianych przez

organizacje ubiegające się o dotacje w ramach dzielnicowych otwartych konkursów ofert, zestaw elementów projektu ogłoszenia konkursowego, które podlegają konsultacjom z NGO. W sumie w trakcie trwania projektu wzięło w nim udział ponad 100 niepowtarzalnych osób. Wśród nich znaleźli się przedstawiciele i przedstawicielki blisko 60 organizacji pozarządowych działających na Pradze-Południe. Na bezpośrednich rozmowach w czasie spotkań, szkoleń i konsultacji spędziliśmy łącznie blisko 200 godzin. Z kolei w 16 spotkaniach zespołów: ds. mediacji i ds. usprawnień, oraz 19 spotkaniach zespołu ds. przygotowania Strategii Współpracy wzięły udział 22 niepowtarzalne organizacje. Łącznie w pracach zespołów towarzyszyły nam 42 osoby, w tym 15 urzędników. W szkoleniach zorganizowanych w ramach projektu wzięło udział 25 urzędników oraz blisko 50 przedstawicieli i przedstawicielek z 33 organizacji pozarządowych działających na rzecz mieszkańców Pragi-Południe.

Centrum PACA było też ambasadorem projektu regrantingowego **FIO - Mazowsze Lokalnie**, promując program i pomagając w dotarciu do lokalnych liderów i grup nieformalnych. W ramach tego projektu zostały zorganizowane 2 spotkania informacyjne (wzięło w nich udział ok. 10 osób) oraz indywidualne konsultacje wniosków. Z najbliższego kręgu Centrum PACA zostało złożonych 9 wniosków (3 od grupy seniorów, 3 z Chóru Grochów i 3 z Klubu MaTa), z czego 1 otrzymał dofinansowanie. Wystąpiliśmy jako formalny wnioskodawca dla grupy nieformalnej – Chóru „Grochów”, który od maja do października 2015 realizował **projekt „Hymn dla Grochowa”**. Chórzyści zaprosili mieszkańców Grochowa do napisania tekstów piosenki o swoim sąsiedztwie (napłynęło 37 tekstów), z czego lokalne jury wybrało 4, które zostały poddane otwartemu głosowaniu mieszkańców. Oddano około 500 głosów. Do zwycięskiego tekstu została napisana muzyka. Premiera „Hymnu” odbyła się 24 października i była bardzo ważnym wydarzeniem dla nowoczesnych lokalnych patriotów. Grupa skorzystała z dofinansowania w ramach „mini-grantów”, z czego zakupiła niezbędne materiały i poczęstunek na premierę. Od tego czasu „Hymn” jest wykonywany przez Chór „Grochów” na wszystkich ważniejszych imprezach lokalnych.

WIZYTY STUDYJNE

Działalność Centrum PACA dla organizacji warszawskich i ogólnopolskich stała się dobrą praktyką w dziedzinie tworzenia i prowadzenia *community centre*. W efekcie, różnorodne instytucje, organizacje, grupy nieformalne z Warszawy, Polski oraz zagranicy zwracają się do nas z prośbą o możliwość zorganizowania dla nich wizyty studyjnej prezentującej działania Centrum.

W 2015 roku przyjęliśmy łącznie 23 wizyty studyjne. Odwiedziły nas grupy zarówno z Polski, jak i zagraniczne, w tym: grupy złożone z aktywistów (z Ukrainy, Mołdawii, Holandii, Węgier, Rosji), studenci pomocy społecznej i pracownicy socjalni (z Rumunii, Niemiec), grupy z całej Polski (seniorzy z Mazowsza i Śląska, z woj. lubelskiego, OWES Płock, z Suwałk, Ostródy i Krakowa), przedstawiciele organizacji pozarządowych (Polskie Stowarzyszenie coachingu i rozwoju, Centrum Edukacji Obywatelskiej), przedstawiciele samorządów (z Jarocina, Lublina, a także z Ukrainy).

STAŻE I PRAKTYKI

W ciągu 2015 roku w Centrum PACA pracowało 12 praktykantów i 3 stażystów w ramach programu „Niepełnosprawni, pełnosprawni na rynku pracy” we współpracy ze Stowarzyszeniem SPOZA (wśród obowiązków: pomoc biurowa, a dodatkowo przeprowadzenie cyklu zajęć artystycznych), a także 1 stażystka z Urzędu Pracy oraz 1 stażystka z programu „Staże w instytucjach kultury” NCK.

Studenci psychologii, psychologii społeczności, resocjalizacji, profilaktyki czy animacji odbywali praktyki studenckie w Centrum w ramach współpracy z Uniwersytetem Warszawskim i Akademią Pedagogiki Specjalnej. W czasie praktyk zapoznawali się z działalnością Centrum, przeprowadzali diagnozę potrzeb i zasobów lokalnej społeczności i na tej podstawie projektowali własny cykl zajęć animacyjnych. Zrealizowali cykl warsztatów dla seniorów „Seniorzy na czasie” (6 spotkań, 12 uczestników) zwieńczony balem karnawałowym z DJ Wiką; cykl zajęć hip-hopowych dla młodzieży (6 zajęć, 16 uczestników). W okresie wakacyjnym część praktykantek pomagała w prowadzeniu bieżącej działalności Centrum. Dla wielu studentek był to pierwszy realizowany samodzielnie cykl działań animacyjnych. Warto podkreślić, że jedna ze studentek dołączyła potem do grona animatorów Centrum i pracowała z seniorami i młodzieżą.

Stażystka z Urzędu Pracy była wolontariuszką na PACA od początków funkcjonowania Centrum – prowadziła Punkt Porad Obywatelskich. W ramach stażu bierze czynny udział w codziennym prowadzeniu działań Centrum, szybko przejęła też wiele obowiązków związanych z koordynacją wolontariatu.

DEBATY, SPOTKANIA - MIEJSKIE I ARTYSTYCZNE

Centrum PACA stało się także miejscem aktywizowania społeczności lokalnej do współdecydowania o sprawach dzielnicy (partycypacja obywatelska) czy miasta, na przykład w obszarze zagospodarowania Centrum PACA i współtworzenia jego oferty, budżetu partycypacyjnego, projektowania rozwiązań społecznych na rzecz dzielnicy – program rewitalizacji, inicjatywa lokalna.

W Centrum ulokowany został także **Dzielnicowy Punkt Informacyjny** dotyczący budżetu partycypacyjnego, a przedstawiciele Centrum zostali członkami Dzielnicowego Zespołu ds. Budżetu Partycypacyjnego. Przedstawiciele Centrum uczestniczyli także w spotkaniach Dzielnicowej Komisji Dialogu Społecznego, a koordynatorka projektu realizowanego w Centrum została dwukrotnie wybrana przewodniczącą DKDS.

Na Paca odbywały się też spotkania konsultacyjne i debaty dot. np. ważnej kwestii ulokowania na Grochowie punktu dla narkomanów, a władze miejskie konsultowały zmiany w systemie rowerów Vetriullo oraz Zintegrowany Program Rewitalizacji.

Centrum gościło także szereg inicjatyw artystycznych – cykl warsztatów teatru improwizowanego, próby sąsiedzkiego Chóru „Grochów”, który włącza się w zewnętrzne działania Centrum, np. Dzień Sąsiada, Dzień Wolontariusza (w połowie 2015 roku Chór przeniósł próby do Centrum Promocji Kultury, ale nadal utrzymuje z nami bliskie kontakty).

Staramy się także wspierać lokalnych artystów, organizując cykliczne wystawy (malarstwo, rękodzieło, fotografia) oraz wieczory poetyckie i koncerty muzyczne. Były to m.in. wystawy „Imigranci Sukcesu” (we współpracy z Fundacją Vox Humana), „Tylko spokój nas uratuje” o bezpiecznym ruchu drogowym, dwie wystawy Fundacji „JA I TY” Stowarzyszenie Ludzi Aktywnie Naznaczonych z Łomży, a także wystawa „2 lata razem na Paca”.

Centrum PACA jest miejscem otwartym dla osób, liderów, grup nieformalnych, organizacji, które poszukują miejsca, sprzętu biurowego i audiowizualnego do prowadzenia działań/spotkań na rzecz społeczności lokalnej miasta. W 2015 roku udostępniano przestrzeń (miejsce biurowe, jak i miejsce na spotkania, warsztaty, akcje, wystawy, pokazy) oraz niezbędny sprzęt biurowy (komputery z dostępem do internetu, ksero, drukarka, skaner, bindownica) dla aktywnych osób, grup nieformalnych i organizacji. Z miejsca spotkań korzystały także lokalne i miejskie instytucje publiczne – spotkania Burmistrza z mieszkańcami, spotkania Centrum Komunikacji Społecznej.

Na stronie www.centrumpaca.pl został przygotowany kalendarz działań, spotkań w Centrum, co pozwala zorientować się w wolnej przestrzeni Centrum. Zgłoszenia dot. potrzeb w zakresie wykorzystania miejsca i sprzętu przyjmowane są telefonicznie oraz poprzez formularz internetowy utworzony na stronie www. Stworzona przez nas procedura ogranicza wszelkie formalności i pozwala realizować działania tak szybko, jak tylko jest to możliwe (bez zbędnego oczekiwania na decyzje).

Udostępnianie sal w Centrum odbywało się za pomocą formularza zgłoszeniowego, w oparciu o regulamin szczegółowo określający warunki użyczenia przestrzeni (w tym cele, do których może służyć Centrum, jasne kryteria oceny wniosków – m.in. użyteczność, odbiorcy, innowacyjność, sieciowość realizacji działań, formę zgłaszania zapotrzebowania, wyboru pomysłów i inicjatyw do realizacji).

Zarówno formularz, jak i wniosek udostępniony był na stronie www.centrumpaca.pl Łącznie udostępniono przestrzeń oraz sprzęt ponad 30 organizacjom, grupom nieformalnym (np. sąsiedzki), osobom indywidualnym (28 wypełnionych formularzy i porozumień, często organizacje korzystały z naszej przestrzeni spontanicznie, bez wcześniejszej rezerwacji).

Były to m.in.:

- 1 Fundacja Akcja
- 2 Szkoła Podstawowa nr 72 im. Przyjaciół Grochowa
- 3 Stowarzyszenie WIOSNA
- 4 Stowarzyszenie Zwierzęta Ludziom
- 5 Fundacja Pomocy Rodzinie Gwiazdeczka
- 6 Fundacja Ashoka
- 7 Stowarzyszenie im. Sz. Anskiego
- 8 Stowarzyszenie PRO
- 9 Centrum Komunikacji Społecznej m.st. Warszawa
- 10 Fundacja Aktywnej Rehabilitacji FAR
- 11 Fundacja United Way Polska
- 12 Majka Hałabuda

- 13 Fundacja Greenpeace Polska
- 14 Polskie Stowarzyszenie Fundraisingu
- 15 Roman Bułyczew
- 16 Dariusz Żukowski
- 17 Fundacja Aktywizacja
- 18 Medidiet Poradnia Dietetyczna Magda Adamus
- 19 Fundacja Zielone Domy
- 20 Fundacja DOMAKTON
- 21 Olga Gładkowska
- 22 Grupa "Hymn dla Grochowa"
- 23 Fundacja "23"
- 24 Fundacja "Dom Kultury"
- 25 Fundacja Warszawskie Centrum Psychoonkologii
- 26 Grupa studentów ze Szkoły Filmowej w Łodzi
- 27 Rada Osiedla Grochów Północny
- 28 Stowarzyszenie Terapeutów

Użyczenie przestrzeni miało charakter nieodpłatny i w większości stanowiło ofertę otwartą dla mieszkańców Pragi-Południe. W przypadku spotkań zamkniętych (np. wewnętrzne spotkanie organizacji), użyczający był zobowiązany do przygotowania działania „wzajemnościowego” – realizacji np. warsztatów dla mieszkańców.

PROMOCJA CENTRUM

Podstawową formą komunikacji z mieszkańcami były ogłoszenia w lokalnej prasie, plakaty i ulotki umieszczane w dzielnicowych instytucjach, na osiedlowych tablicach ogłoszeń, u lokalnych przedsiębiorców (m.in. w kawiarniach, sklepach). Opracowano ulotkę i plakat przedstawiające ofertę i możliwości działań w Centrum PACA (nakł. ulotek: 1000 egz.).

Na potrzeby Centrum PACA została utworzona strona internetowa, która służy wszystkim zidentyfikowanym przez nas grupom docelowym. Z jednej strony ma integrować informacje nt. działań i inicjatyw dzielnicowych z obszaru Pragi Płd. i szeroko pojętych działań miejskich skierowanych do mieszkańców, z drugiej – przedstawia ofertę Centrum PACA, współpracujących z Centrum instytucji, organizacji, grup nieformalnych, liderów lokalnych oraz prezentuje kalendarium aktualnych wydarzeń. Poprzez stronę www można poinformować nas o zapotrzebowaniu na korzystanie z pomieszczeń i sprzętu Centrum oraz zgłaszać inicjatywy i wydarzenia skierowane do społeczności lokalnej.

Działania promocyjne są wzmacniane także poprzez informacje o Centrum i jego ofercie w mediach, takich jak TVP Warszawa, kronika.waw.pl, Radio dla Ciebie, informatory dzielnicowe.

Działania informacyjno-promocyjne realizowane są także za pośrednictwem profilu na portalu Facebook, gdzie komunikuje się z nami już 2060 osób, a także strony internetowej (oraz profilu na Facebooku) Urzędu Dzielnicy Praga – Południe.

Przygotowany został baner internetowy promujący Centrum PACA zamieszczony na stronach internetowych instytucji dzielnicowych, urzędu miasta, portalu warszawa.ngo.pl. Pisali o nas m.in. na portalach ngo.pl, Wawalove, Twoja Praga; ukazały się artykuły w Gazecie Stołecznej, Superexpressie, Wprost. Na stałe współpracujemy z lokalną gazetą „Wiadomości Sąsiedzkie”

W 2015 roku Centrum PACA zostało uhonorowane dwoma wyróżnieniami: w marcu głosami samych użytkowników, otrzymało „Statuetkę Warszawskiej Rodzinki”, a grudniu – „Miejsca przyjaznego seniorom”. Projekt realizowany przez Q-Ruch Sąsiedzki pn. „Strefa dzień dobry” został nagrodzony w konkursie „S3KTOR” w kategorii „Społeczność Lokalna”.

1.4 Źródło finansowania

Zadanie publiczne m.st. Warszawy

1.5 Zespół projektu

Agata Gajda – koordynatorka działań animacyjnych
Lidia Skassa – manager Centrum Społecznego PACA
Sylwia Wnorowska – stażystka

Inni kluczowi współpracujący – koordynatorzy projektów wspomagających

Agata Konarzewska – koordynatorka programu Q-Ruch Sąsiedzki
Julia Żardecka – koordynatorka projektu „Młodzi animatorzy Grochowa”
Ewelina Bartosik – animatorka w projekcie „Wysokie standardy współpracy z NGO’s w Dzielnicy Praga Południe Miasta Stołecznego Warszawy”, animatorka w projekcie „Partnerstwo dla Dzieci Pragi Południe 2.0”
Barbara Lipińska – animatorka
Paulina Wróbel – animatorka
Wolontariusze (52 podpisane porozumienia wolontariackie)
Stażyci i praktykanci (15 osób)
Przedstawiciele organizacji pozarządowych, instytucji lokalnych

1.6 Partnerzy

Urząd Dzielnicy Praga-Południe
Centrum Komunikacji Społecznej m.st. Warszawy
Lokalne organizacje pozarządowe

Projekty realizowane w Centrum Społecznym PACA

1) Prowadzenie Stołecznego Centrum Współpracy Obywatelskiej / Q-Ruch Sąsiedzki

1.2 Okres realizacji

styczeń – grudzień 2015

52

1.3 Cele projektu

Ruch Sąsiedzki to inicjatywa animacyjno-edukacyjna dążąca do rozwoju działań sąsiedzkich w Warszawie, rozwijania i promowania życzliwości oraz aktywności sąsiedzkiej. Ruch Sąsiedzki powstał na bazie Akademii Inicjatyw Sąsiedzkich wspierającej swoimi działaniami oddolne inicjatywy i przedsięwzięcia sąsiedzkie, realizowanej w ramach Stołecznego Centrum Współpracy Obywatelskiej.

Projekt jest skierowany do **mieszkańców Warszawy** niezależnie od wieku, do osób związanych z warszawskimi organizacjami pozarządowymi, instytucjami publicznymi, samorządowymi, lokalnym biznesem, grupami nieformalnymi, partnerstwami lokalnymi, spółdzielniami i wspólnotami mieszkaniowymi oraz innymi podmiotami, którym bliska jest idea dobrego sąsiedztwa w Warszawie.

Celem projektu jest promowanie idei dobrego sąsiedztwa, wzmocnienie więzi sąsiedzkich pomiędzy mieszkańcami Warszawy, wspieranie i animowanie inicjatyw sąsiedzkich oraz edukowanie liderów lokalnych w zakresie rozwoju aktywności obywatelskiej na lokalnym gruncie.

1.4 Kluczowe działania w projekcie w 2015 roku

Wszystkie działania podejmowane w ramach projektu można podzielić na kilka bloków tematycznych:

SPOTKANIA W RAMACH KLUBU SASIEDZKIEGO PACA 40

„Dobre sąsiedztwo w miejscu aktywności lokalnej” (19.01.2015) – spotkanie z aktywnymi mieszkańcami Grochowa mające na celu wypracowanie wspólnych zasad dla dobrego funkcjonowania miejsca aktywności lokalnej, które będą stanowić regulamin Centrum Społecznego Paca 40,

„Dzień Sąsiada dla początkujących” (20.03.2015) – spotkanie dla inicjatorów wydarzeń lokalnych w ramach Warszawskiego Dnia Sąsiada – wymiana dobrych praktyk pomiędzy doświadczonymi i początkującymi animatorami sąsiedzkimi z inicjatywy Służe w akcji,

„Dzień Sąsiada nie tylko od święta” (16.06.2015)– spotkanie dla organizatorów inicjatyw sąsiedzkich poświęcone podsumowaniu Warszawskiego Dnia Sąsiada oraz wypracowaniu metod podtrzymywania zaangażowania mieszkańców, aby budować dobre sąsiedztwo na co dzień,

„Inicjatywy sąsiedzkie na legalu” (15.09.2015) – spotkanie na temat różnorodnych barier i trudności formalnych, które pojawiają się w trakcie organizowania sąsiedzkich wydarzeń w przestrzeni publicznej. W spotkaniu wzięły udział przedstawicielki Centrum Komunikacji Społecznej,

„Jak zorganizować Podwórkową Gwiazdkę w swoim sąsiedztwie” (9.11.2015) – spotkanie informacyjne uwzględniające dobre praktyki z zakresu przygotowań do Podwórkowej Gwiazdki oraz najważniejsze wskazówki dla sąsiedzkich działaczy.

AKADEMIA INICJATYW SĄSIEDZKICH

Nabór na warsztaty organizowane w ramach Akademii Inicjatyw Sąsiedzkich trwał od połowy stycznia do połowy lutego 2015 i odbywał się za pośrednictwem społecznościowych kanałów internetowych. Zgłosiło się 51 osób, na szkolenie zakwalifikowano 27, w trakcie szkolenia z przyczyn od nas niezależnych 9 osób zrezygnowało.

Po ukończeniu szkolenia większość jego uczestników rozpoczęła działania animacyjne w swoich sąsiedztwach lub wzmocniła swoje kompetencje w tym zakresie. Obecnie są oni ambasadorami Q-Ruchu Sąsiedzkiego w Warszawie.

W ramach Akademii przeprowadzono 7 warsztatów:

04.03.2015	„Ja w moim sąsiedztwie” – prowadził Paweł Jordan
Uczestnicy warsztatów poznawali różne wymiary sąsiedztwa i inicjatyw, jakie można podejmować z sąsiadami; zajęcia odbyły się w Warsztacie, (pl. Konstytucji 4);
08.04.2015	„Moi sąsiedzi, czyli kto?” – prowadził Piotr Henzler
Warsztat na temat sposobów przeprowadzania diagnozy lokalnej sąsiedztwa, (SCWO, Warecka 4/6),
06.05.2015	„Mobilizowanie ludzi do działania” – prowadziła Anna Łukawska-Adamczyk
Warsztat był poświęcony metodom angażowania mieszkańców do współpracy, (Centrum Społeczne Paca, ul. Paca 40),
03.06.2015	„Lokalna promocja” – prowadziła Agnieszka Matan
Warsztaty na temat lokalnej komunikacji i informowaniu o swoich działaniach, (Klubokawiarnia Jaś&Małgosia, al. Jana Pawła II 57),

- 02.09.2015 „Budowanie sieci współpracy” – prowadziła Grażyna Gnatowska Warsztat dotyczący nawiązywania współpracy w lokalnym środowisku i partnerstw lokalnych, (Klub Osiedlowy Surma, ul. Białobrzaska 17),
- 07.10.2015 „Sąsiedzki fundraising” – prowadził Andrzej Pietrucha Warsztat na temat pozyskiwania funduszy na sąsiedzkie działania, (Państwo miasto, ul. Andersa 13),
- 04.11.2015 „Od pomysłu do projektu” – prowadziła Agata Konarzewska Warsztat poświęcony przekuwaniu pomysłów na działania na projekty, opowiadaniu o swoich działaniach oraz ewaluacji.

SEMINARIA

1. **Seminarium inauguracyjne pt. „Poszukiwani sąsiedzi najwyższej jakości” (18.02.2015).**
Seminarium promowało Ruch Sąsiedzki i miało na celu zachęcenie jak największej liczby uczestników do udziału w tym Ruchu. Na spotkaniu podjęto temat wyzwania w pracy z sąsiadami oraz zostały zaprezentowane różne konteksty i wymiary działań sąsiedzkich przez doświadczonych animatorów i absolwentów zeszłorocznych edycji Akademii Inicjatyw Sąsiedzkich.
2. **Seminarium otwarte „Osiedle zamknięte – (anty)wspólnota” (28.04.2015)**
Tematem były osiedla grodzone i funkcjonowanie w nich mieszkańców oraz oddziaływanie takich form urbanistycznych na więzi wspólnotowe oraz poczucie bezpieczeństwa. Seminarium zostało zorganizowane we współpracy z Instytutem Stosowanych Nauk Społecznych UW (eksperti ze specjalizacją Socjurbanistyka), Instytutem Spraw Publicznych, Pracownią Innowacji Społecznej IPSiR i portalem warszawa.ngo.pl.
3. **Seminarium otwarte "Uruchomić sąsiedzkość przez kulturę. Inicjowanie i wspieranie praktyk społecznościowych przy użyciu nowych narzędzi" (19.10.2015)**
Podczas seminarium podjęto temat kreowania kompetencji sąsiedzkich przy użyciu narzędzi kultury i partycypacji. Zaprezentowane zostały przykłady inicjatyw w nurcie community art (Tymczasowy Dom Kultury w Suwałkach, Teatr ze społecznością w Pilźnie, projekt "Zakłady Ursus"), a także odbyła się dyskusja z przedstawicielami Instytutu Etnologii i Antropologii Kulturowej i Bemowskiego Centrum Kultury. Partnerem seminarium była platforma newartcenter.info oraz Magazyn Miasta.
4. **Seminarium podsumowujące pt. „Dokąd zmierza ruch sąsiedzki” (16.12.2015)**
Dyskutowano nad dalszą perspektywą rozwoju lokalnej aktywności mieszkańców Warszawy (szczególnie w obszarze miejsc aktywności lokalnej, tożsamości lokalnej, usług wzajemnościowych oraz ogrodów społecznościowych), zaprezentowano przykłady długofalowych działań aktywnych mieszkańców oraz sieciowania liderów sąsiedzkich realizujących różnorodne inicjatywy.

Na seminarium podsumowujące została przygotowana publikacja pt. „Rozmówki sąsiedzkie”, do której inspiracją były rozmowy z aktywnymi sąsiedzkimi liderami. Broszura jest dostępna na stronie:

http://issuu.com/agatakonarzewska/docs/tmp_4891-publi_b5_q-ruch_podglad_20?e=0/32460976

WYDARZENIA

Najważniejszymi wydarzeniami organizowanymi od kilku lat w ramach projektów sąsiedzkich są Dzień Sąsiada i Podwórkowa Gwiazdka. Są to wydarzenia, które zaczęły się na stałe wpisywać w pamięć zarówno mieszkańców Warszawy, jak i mediów lokalnych i ogólnopolskich, o czym świadczy wzrost zainteresowania inicjatywami sąsiedzkimi i zaangażowania mieszkańców w sprawy lokalne, a także rosnąca skala akcji lokalnych w tym okresie. Inicjatywy sąsiedzkie dobrze ilustrują główną ideę dobrego sąsiedztwa, która jest najważniejszym celem Q-Ruchu Sąsiedzkiego.

55

Warszawski Dzień Sąsiada

Przygotowania do **VI Warszawskiego Dnia Sąsiada** rozpoczęły się już w lutym od promocji wydarzenia. W tym celu nawiązaliśmy współpracę z patronami medialnymi i przygotowaliśmy pakiet materiałów promocyjnych – tzw. Niezbędnik Sąsiedzki – dla organizatorów sąsiedzkich inicjatyw lokalnych. W ramach promocji emitowany był również spot w pojazdach komunikacji miejskiej informujący o zbliżającym się finale Dnia Sąsiada. Partnerem Warszawskiego Dnia Sąsiada był portal oboksiebie.pl, a patronami medialnymi: Wiadomości Sąsiedzkie, Dobraulica.pl, kulturalnie.waw.pl, warszawa.ngo.pl i Wesola Gazetka Sąsiedzka. Finał VI Warszawskiego Dnia Sąsiada wyznaczono na 29 - 31 maja. W tych dniach w różnych dzielnicach Warszawy odbyły się 72 inicjatywy sąsiedzkie, których organizatorami byli mieszkańcy, lokalne organizacje, instytucje i inne podmioty.

Film dokumentujący finał Warszawskiego Dnia Sąsiada zamieściliśmy na stronie internetowej: <https://youtu.be/XR52GoMu3n8>

Podwórkowa Gwiazdka

Przygotowania do **VI edycji Podwórkowej Gwiazdki** rozpoczęły się we wrześniu. W tym czasie zostały przygotowane materiały promocyjne, nawiązaliśmy współpracę z patronami medialnymi i rozpoczęliśmy dystrybucję Niezbędników Sąsiedzkich dla organizatorów wydarzenia. Nawiązana została współpraca z firmami Atrium21, Concierge oraz Status, które promowały Podwórkową Gwiazdkę wśród administrowanych przez siebie wspólnot mieszkaniowych i na terenie zarządzanych nieruchomości. Patronami medialnymi wydarzenia były Wiadomości Sąsiedzkie, Dobraulica.pl, kulturalnie.waw.pl, warszawa.ngo.pl, Kurier Praski, Halo-wawa.pl, Zdaniem Seniora, Ogarnięty.pl.

W ramach Podwórkowej Gwiazdki 2015, której finał miał miejsce 12-13 grudnia, odbyło się 35 inicjatyw, których organizatorami byli mieszkańcy, lokalne organizacje, instytucje i inne podmioty (część organizatorów przeniosła swoje inicjatywy na styczeń ze względu na złą

pogodę). W ramach promocji emitowany był spot w pojazdach komunikacji miejskiej zachęcający do udziału w akcji.

Reportaż filmowy z Podwórkowej Gwiazdki 2015 można obejrzeć na stronie internetowej: https://youtu.be/zP_tnD1qXLA

INNE DZIAŁANIA ZWIĄZANE Z Q-RUCHEM SĄSIEDZKIM (POZA PROJEKTEM)

- Spotkanie podsumowujące Podwórkową Gwiazdkę oraz integracyjne organizatorów inicjatyw sąsiedzkich w Klubokawiarni Jaś i Małgosia (13.01.2015)
- Warsztat na temat inicjatyw sąsiedzkich w ramach zajęć „Pozarządowe inicjatywy lokalne” w ISNS UW (19.01.2015)
- Spotkanie „Dzień Sąsiada dla początkujących” (09.04.2015) w Klubie Karuzela na Bemowie
- Warsztat „Jak zachęcić swoich sąsiadów do działania?”, który odbył się podczas Festiwalu Aktywnych Mieszkańców zorganizowanego przez CKS w Służewskim Domu Kultury (23.05.2015)
- Udział w inicjatywie lokalnej „III Piknik Jeden Muranów” Fundacji Jeden Muranów (19.09.2015)
- Wizyta studyjna dla gości z Mołdawii w ramach programu Towarzystwa Inicjatyw Twórczych Ę "Zoom na dom kultury. Mołdawia" (24.09.2015)
- Spotkanie inspiracyjne na temat inicjatyw sąsiedzkich w ramach projektu „Aktywacja dobrej Woli” Fundacji NEBO (10.11.2015)
- Warsztat „Jak dobrze mieć sąsiada” na temat angażowania sąsiadów we wspólną aktywność i budżet partycypacyjny w ramach zajęć „Działania lokalne, czyli jak partycypować” (21.11.2015)
- Udział w charakterze eksperta w konferencji zorganizowanej przez Instytut Spraw Publicznych „Jak dobrze mieć sąsiada: od pomocy sąsiedzkiej do sąsiedzkich usług opiekuńczych” (17.12.2015)

Cykl warsztatów „Bezpieczne sąsiedztwo na Paca”

Warsztaty zostały zaprojektowane i przeprowadzone w Centrum Społecznym PACA według autorskiego scenariusza pt. "Aktywni mieszkańcy w bezpiecznym sąsiedztwie". Celem warsztatów było zaktywizowanie mieszkańców do dbałości o bezpieczeństwo w swoim sąsiedztwie. Spotkania odbywały się we współpracy z Delegaturą Biura i Zarządzania Kryzysowego Urzędu Dzielnicy Praga-Południe m.st. Warszawy. Zorganizowano 5 spotkań warsztatowych:

1. Nasze bezpieczne sąsiedztwo (1.10.2015) – stworzenie profilu idealnego, bezpiecznego sąsiedztwa oraz określenie korzyści wynikających z bezpieczeństwa w najbliższej okolicy;
2. Poznaj swojego dzielnicowego (15.10.2015) – spotkanie z przedstawicielami rejonowych służb odpowiedzialnych za bezpieczeństwo w najbliższej okolicy. Podczas spotkania została zaprezentowana rola tych służb w zapewnianiu bezpieczeństwa, rodzaje przestępstw i zagrożeń, które najczęściej pojawiają się w okolicy, a także informacja o tym na co zwracać uwagę, z jakimi sprawami zwracać się do Policji/Straży Miejskiej, jak je zgłaszać i jak interweniować w sytuacji zagrożenia;
3. Problemy związane z bezpieczeństwem (29.10.2015) – jakiego typu zagrożenia bezpieczeństwa pojawiają się na Grochowie, z czego one wynikają i co może sprawić, że będzie można je rozwiązać?
4. Razem bezpieczniej (12.11.2015) – spotkanie poświęcone lokalnym programom profilaktyki bezpieczeństwa realizowanym przez różne służby we współpracy ze społecznościami lokalnymi w Warszawie i innych miastach, m.in. program Bezpieczne Osiedle czy Bezpieczne sąsiedztwo;
5. Budowanie bezpiecznego sąsiedztwa (26.11.2015) – wypracowanie koncepcji działań, które mogą podejmować mieszkańcy, aby polepszyć poziom bezpieczeństwa. Stworzenie zasad bezpiecznego sąsiedztwa.

W warsztatach brali udział mieszkańcy Grochowa. Każdorazowo była to grupa ok. 7-10 osób, w różnym wieku.

Tematyka warsztatów i niezbędne informacje pojawiały się systematycznie na stronie:

<http://bezpiecznesasiedztwo.blogspot.com/>

PROMOCJA PROJEKTU

Główne kanały komunikacji i informowania o „projekcie sąsiedzkim” to strona internetowa: www.inicjatywysasiedzkie.pl oraz www.facebook.com/QRuchSasiedzki

a ponadto ukazały się:

- artykuł o społecznych akcjach świątecznych na warszawa.ngo.pl - <http://warszawa.ngo.pl/wiadomosc/1888373.html>
- artykuł „Sąsiedzi organizują Podwórkowe Gwiazdki” na Wyborcza.pl - <http://warszawa.wyborcza.pl/warszawa/1,34862,19326029,sasiedzi-ze-wszystkich-stolecznych-dzielnic-organizuja-podworkowe.html?disableRedirects=true>
- nocna audycja o relacjach sąsiedzkich w Trójce PR: <http://www.polskieradio.pl/9/3901/Artykul/1550837,Bliskie-relacje-sasiedzkie-zaczynaja-odzywac>
- sobotni poranek w Radiu VOX na temat jak potrzebni są sąsiedzi: http://www.voxfm.pl/pe/vox-przy-kawie-wpis?cmn_id=124485&title=21-11-2015---sasiad-na-wage-zlota

- Agata Konarzewska w rozmowie z Dawidem Zmudą z Akademii Inicjatyw Sąsiedzkich w Radio Białołęka – <http://mixlr.com/otwarteradiopl/showreel/otwarteradiopl-on-mixlr-32/>
- „Poznaj swoich sąsiadów, to proste!” – wywiad z Agatą Konarzewską w Czerech Porach Roku/Jedynka PR) – <http://www.polskieradio.pl/7/163/Artykul/1452307,Poznaj-swoich-sasiadow-to-proste>
- „Sąsiad – skarb, który warto odkryć” – audycja w Trójce PR z udziałem organizatorów tegorocznych inicjatyw sąsiedzkich – <http://www.polskieradio.pl/9/312/Artykul/1449969,Sasiad-skarb-ktory-warto-odkryc>
- O dobrym sąsiedztwie na portalu Społecznik 2.0 – <http://spolecznik20.pl/posts/o-dobrym-sasiedztwie>
- Warszawski Dzień Sąsiada 2015. Włącz się w przygotowania! – <http://warszawa.naszemiasto.pl/artykul/warszawski-dzien-sasiada-2015-wlacz-sie-w-przygotowania-i,3312959,artgal,t.id,tm.html>
- O warszawskim Dniu Sąsiada w Radiu Kampus opowiada Ola Wolczyk – http://radiokampus.waw.pl/podcasty/czesc_warszawo/warszawski_dzien_sasiada.html
- „Dzień Sąsiada dla początkujących” w RDC opowiada Agata Konarzewska – <http://rdc.pl/informacje/dzien-sasiada-dla-poczatkujacych/>
- Jak dobrze mieć sąsiada – opowiada Laura Raczyńska z sąsiedztwa na ul. Woronicza – <http://rdc.pl/informacje/jak-dobrze-miec-sasiada-posluchaj/>
- Warszawski Dzień Sąsiada, artykuł na portalu Wawalove.pl – <http://wiadomosci.wp.pl/kat,1040263,title,Warszawski-Dzien-Sasiada-2015,wid,17351517,wiadomosc.html>
- „Cukier chciałem pożyczyć, czyli o relacjach międzysąsiedzkich” – wywiad na portalu twarzewarszawy.pl – <http://www.twarzewarszawy.pl/cukier-chcialem-pozyczyc-czyli-o-relacjach-miedzysasiedzkich-1192>
- Jak i dlaczego upadała oraz jak wskrzesza się więź sąsiedzka – o tym Agata Konarzewska w Radiu RDC – <http://rdc.pl/publikacja/poranek-rdc-wiezi-sasiedzkie/>
- Marta Płachecka i Agata Konarzewska opowiadają o inicjatywach sąsiedzkich – Twój Styl (styczeń 2015)

Wyniki ewaluacji na podstawie ankiety ewaluacyjnej wśród odbiorców działań ruchu sąsiedzkiego w latach 2013-2015 przeprowadzonej w dniach 30.12.2015-06.01.2016r. na zakończenie projektu:

- Wzrost o 90% liczby środowisk zaangażowanych w działania Ruchu Sąsiedzkiego w porównaniu ze statystykami z 2012 (wzrost liczby inicjatyw w 2015 roku w ramach Dnia Sąsiada o 80%, Podwórkowej Gwiazdki – o 120% r.);
- 85% uczestników działań wspierających Ruch Sąsiedzki zdobyło wiedzę z zakresu aktywizacji ludzi do działania;
- 87% uczestników działań ocenia działalność Q-Ruchu Sąsiedzkiego pozytywnie lub bardzo pozytywnie.

Opinie o Q-Ruchu Sąsiedzkim z ankiety ewaluacyjnej:

- *Super pod każdym względem:)*
- *Tak trzymać!*
- *Wysoko oceniam poziom merytoryczny i kompetencje wszystkich osób prowadzących zajęcia, interesujące i inspirujące formy zajęć, dobrą organizację w ramach AIS, rzetelność oraz życzliwość i bezpośredniość.*
- *Kadra merytoryczna, pomocna i bardzo życzliwa.*
- *Zakres tematyczny bardzo szeroki i poszerzający listę działań.*
- *Bardzo dziękujemy za wsparcie i współdziałanie!*
- *Ruch bardzo potrzebny, w szczególności działania merytoryczne i promocyjne.*
- *Kadra profesjonalna, zaangażowana i serdeczna. Zakres tematyczny w 100% przemyślany i niezbędny. Tematy opracowane dogłębnie, a przekaz jasny, atrakcyjny i zachęcający do działania.*
- *Super fajny i zaangażowany zespół, ciekawe i przydatne szkolenia/spotkania, oby tak dalej!*
- *Należy intensyfikować formy dobrosąsiedzkich kontaktów obywatelskich, towarzyskich osób indywidualnych i rodzinnych*
- *Moim zdaniem jest to porywanie się z motyką na słońce - jeszcze 20-dzieścia lat temu żyli tu ludzie skłonni włączać się w inicjatywy sąsiedzkie, obecne pokolenie "nie ma czasu" i takie inicjatywy trafiają do 1% mieszkańców.*
- *Samemu ruchowi nie można nic zarzucić. Jest „politycznie neutralny”, to wielka zaleta. Potrzeba tylko czasu i cierpliwości, aby ten ruch przeniknął do większej grupy sąsiedzkich wspólnot. Bardzo wielu mieszkańców wciąż o nim w ogóle nic nie wie, a wszyscy chcieliby przecież mieć tylko "dobrych sąsiadów".*
- *Fantastyczna kadra, motywująca do działania, podnosząca na duchu, zawsze służąca wsparciem merytorycznym i pomocą przy organizacji i promocji działań podwórkowych.*
- *Bardzo się cieszymy ze współpracy z organizacją, której działania obejmują całą Warszawę. To bardzo cenna inicjatywa. Ponieważ już od początku naszej współpracy nasze Stowarzyszenie miało duże doświadczenie w organizowaniu imprez sąsiedzkich, nasza wiedza na ten temat nie wzrosła znacząco, nie znaczy to jednak że dydaktyczna działalność Q-Ruchu jest bezwartościowa, wręcz przeciwnie jestem przekonana że pomogła rozpocząć działalność wielu nowym organizatorom. W dalszym ciągu zamierzamy rozwijać naszą współpracę z Q-Ruchem i z naszej strony również wspierać jego działania.*
- *Moim zdaniem to jeden z bardzo rozwojowych projektów mający potencjalnie wiele rozwinięć w obszarach aktywizacji mieszkańców do działań w skali lokalnej.*
- *Być może warto byłoby zadbać o sieciowanie absolwentów AIS i o szerszą promocję, by pozytywne skutki działań Q-Ruchu pchnąć jeszcze dalej. A że te skutki już są i to spore - nie da się zaprzeczyć. Trzymam kciuki!*
- *Kadra bardzo starannie dobrana, niezwykle zainteresowana prowadzonymi działaniami, otwarta na wszelkie sugestie. Wiele ciekawych pomysłów, wsparcie dla początkujących (pakiety), aktywne wspomaganie grup. Byłoby wspaniale, gdyby działalność była kontynuowana, najlepiej w podobnym składzie, ponieważ prowadzący nabrali doświadczenia i mogliby co najwyżej dopraszać nowe osoby do współpracy. Gratulacje dla pomysłu i realizacji.*
- *Jestem bardzo wdzięczny za możliwość współpracy z Q-Ruchem Sąsiedzkim. Świetny zespół i bardzo motywujące działania! Pozdrawiam!*
- *Kadra profesjonalna.*

- *Od samego początku mojej współpracy z Q-Ruchem Sąsiedzkim pozytywnie oceniam kontakt z kadrami projektu. Mimo zmian kadrowych, jakie miały miejsce w samym Ruchu, zawsze spotykałam się ze zrozumieniem, mogłam liczyć na wsparcie i pomoc ze strony koordynatorek i wolontariuszy. Oferowany program AIS był dobrze skomponowany i spełniał oczekiwania uczestników. W moim odczuciu, działania związane z ruchem sąsiedzkim były dobrze rozreklamowane, w szczególności Dzień Sąsiada i Podwórkowa Gwiazdka.*
- *Projekt absolutnie dla mnie nowatorski, bardzo otwierający na społeczność lokalną! Mój udział był dla mnie inspirującą przygodą i okazją do poznania osób społecznie zaangażowanych! Kadra projektu uważa na potrzeby uczestników, realizująca bardzo partnerski model współpracy z uczestnikami! Mogłam liczyć na merytoryczne sprawozdania z zajęć i zawsze e-maile przypominające o kolejnych spotkaniach! Cieszę się, że możemy na siebie liczyć!:)*
- *Kompetentna, przyjazna, wspierająca kadra. Takie działania powinny być kontynuowane. Dziękuję!*

1.5 Źródła finansowania

Projekt był realizowany w ramach zadania publicznego Prowadzenie Stołecznego Centrum Współpracy Obywatelskiej (umowa nr CKS-ZD-OSM/B/X/3/3/439/8/2012/NGO z dnia 28.12.2012), współfinansowany ze środków m.st. Warszawy

1.6 Partnerzy

Współpraca merytoryczna w trakcie spotkań i seminariów otwartych:

Instytut Stosowanych Nauk Społecznych UW, Instytut Spraw Publicznych, Pracownia Innowacji Społecznej IPSiR i portal warszawa.ngo.pl, Instytut Etnologii i Antropologii Kulturowej, Bemowskie Centrum Kultury, platforma newartcenter.info, Magazyn Miasta, a także Wymiennik, Moja Narbutta, Stowarzyszenie Kraina i Grupa Proszę Bardzo.

Partnerzy użyczający przestrzeń na spotkania i działania: Fundacja Inicjatyw Społeczno-Ekonomicznych (prowadząca WARSZTAT), Centrum Społeczne PACA 40, klubokawiarnia Jaś i Małgosia, klubokawiarnia Państwo miasto, klubokawiarnia Znajomi Znajomych, Fundacja Jeden Muranów, Klub Osiedlowy "Surma", Służewski Dom Kultury, Klub Karuzela.

Partnerem Warszawskiego Dnia Sąsiada był portal oboksiebie.pl, portal społecznościowy dla wspólnot sąsiedzki. Podczas Podwórkowej Gwiazdki nawiązana została współpraca z firmami Atrium21, Concierge oraz Status, które promowały Podwórkową Gwiazdkę wśród administrowanych przez siebie wspólnot mieszkaniowych i na terenie zarządzanych nieruchomości w Warszawie.

Patroni medialni akcji Dzień Sąsiada i Podwórkowa Gwiazdka: Wiadomości Sąsiedzkie, Dobraulica.pl, kulturalnie.waw.pl, warszawa.ngo.pl, Kurier Praski, Halo-wawa.pl, Zdaniem Seniora, Ogarnięty.pl, Wesola Gazetka Sąsiedzka.

1.7 Zespół projektu

Agata Konarzewska – koordynatorka projektu, redaktorka strony internetowej, trenerka

1.8 Kluczowi współpracownicy

Stali eksperci

Grażyna Gnatowska – ekspert ds. rozwoju społecznego, trenerka

Paweł Jordan – ekspert, trener

Kluczowi współpracownicy

Aleksandra Wolczyk – specjalistka ds. Dnia Sąsiada (luty-maj)

Natalia Barsaba – specjalistka ds. Podwórkowej Gwiazdki (wrzesień-grudzień)

Piotr Henzler – trener

Anna Łukawska - Adamczyk – trenerka

Agnieszka Matan – trenerka

Andrzej Pietrucha – trener

Anastazja Dąbrowska – autorka filmów dokumentujących Dzień Sąsiada i Podwórkową Gwiazdkę

Karolina Witowska – graficzka materiałów promocyjnych Q-Ruchu Sąsiedzkiego

Wolontariusze

Katarzyna Skrzypczyk

Dawid Borowski

Agata Kobylińska

Natalia Barsaba

Anna Pakieła

Justyna Parobcza

Monika Suwała

Oliwia Kujawa

2) Wysokie standardy współpracy z NGO's w Dzielnicy Praga Południe Miasta Stołecznego Warszawy

2.1 Okres realizacji

luty 2014 – maj 2015

2.2 Cel projektu

Głównym celem projektu było usprawnienie standardów współpracy administracji publicznej i organizacji pozarządowych w Dzielnicy Praga-Południe m. st. Warszawy.

Wśród szczegółowych celów zarówno w odniesieniu do Urzędu Dzielnicy, jak i lokalnych organizacji były ponadto:

- wzmocnienie mechanizmów komunikacji, wymiana informacji i doświadczeń pomiędzy NGO's i JST w Dzielnicy Praga-Południe m. st. Warszawy poprzez wdrożenie Strategii Współpracy NGOs-JST,
- usprawnienie mechanizmów zlecania zadań i realizacji zadań publicznych na rzecz mieszkańców dzielnicy poprzez dopracowanie procedur,
- podniesienie poziomu wiedzy w obszarze współpracy poprzez wsparcie szkoleniowo-doradcze,
- wsparcie procesów integracji pomiędzy JST a NGO's.

Projekt był skierowany do pracowników Urzędu Dzielnicy Praga-Południe na co dzień współpracujących z organizacjami pozarządowymi oraz do przedstawicieli stowarzyszeń i fundacji realizujących działania na rzecz mieszkańców tej części Warszawy.

2.3 Kluczowe działania w 2015 roku

W 2015 roku najważniejsze działania to:

- **Wdrożenie i rozwój strony internetowej i profilu FB Spinacz NGO Praga-Południe**
Wśród organizacji pozarządowych w dzielnicy Praga-Południe została przeprowadzona akcja informacyjna dotycząca budowania bazy prasko-południowych organizacji pozarządowych i wdrożenia strony internetowej oraz profilu FB Spinacz NGO. Obecnie strona jest w trakcie przenoszenia na serwer Urzędu Dzielnicy. Ze względu na długotrwały efekt istotnym elementem projektu było przygotowanie obszernej bazy organizacji pozarządowych działających na rzecz mieszkańców Pragi Południe.
- **Spotkania konsultacyjne dotyczące projektu *Strategii Współpracy*.**
Przed zatwierdzeniem „*Strategii Współpracy*” odbyły się spotkania konsultacyjne przedstawicieli lokalnych organizacji pozarządowych z władzami Dzielnicy, podczas których negocjowano i uzgadniano ostateczny kształt tego dokumentu.

- **Impreza plenerowa „Prasko-Południowe Prezentacje”.**
9 maja została zorganizowana impreza plenerowa, podczas której swoją organizację zaprezentowało ponad 30 NGO'sów. Impreza była połączona z panelem dyskusyjnym z udziałem władz Dzielnicy, dyskutowano nt. potencjału wybranych form współpracy NGO-JST; w „Praskich Prezentacjach” uczestniczyło łącznie ok. 800-900 mieszkańców dzielnicy.
- **Zatwierdzenie dokumentu „Strategia Współpracy JST – NGO's”**
Przygotowanie i wdrożenie „Strategii Współpracy” było kluczowym założeniem projektu. W maju 2015 dokument „Strategia Współpracy Dzielnicy Praga-Południe z organizacjami pozarządowymi na lata 2015-2017. Założenia, metody i narzędzia” został zatwierdzony przez Radę Dzielnicy i uznany przez władze jako obowiązujący zestaw standardów współpracy lokalnej z NGO'sami. Jest to pierwszy tego typu dokument w Warszawie, który powstawał równoległe i uzupełniająco wobec *Programu Rozwoju Współpracy m.st. Warszawy i Organizacji Pozarządowych do roku 2020 (PRW)*.
- **Przeprowadzenie powtórnego badania metodą Indeksu Jakości Współpracy**
Prace nad projektem zostały zakończone przeprowadzeniem powtórnego badania metodą Indeksu Jakości Współpracy dotyczącego różnych aspektów współpracy JST-NGO na grupie 200 organizacji pozarządowych i ok. 30 pracowników Urzędu Dzielnicy.
- **Praca zespołów ds. mediacji i ds. usprawnień realizacji zadań publicznych**
Zespoły ds. mediacji przy Burmistrzu Dzielnicy Praga-Południe i ds. usprawnień realizacji zadań publicznych i inicjatyw wypracowały główne obszary oraz standardy mediacji społecznej wraz ze sposobem ewaluacji, a także wzór umowy o mediację. Przygotowano listę błędów najczęściej popełnianych przez organizacje ubiegające się o dotacje w ramach dzielnicowych otwartych konkursów ofert, zestaw elementów projektu ogłoszenia konkursowego, które podlegają konsultacjom z NGO.

W projekcie wzięło udział ponad 100 osób, wśród których byli przedstawiciele blisko 60 organizacji pozarządowych działających na Pradze-Południe. Na bezpośrednich rozmowach w czasie spotkań, szkoleń i konsultacji spędziliśmy łącznie blisko 200 godzin. W 16 spotkaniach zespołów: ds. mediacji i ds. usprawnień, oraz 19 spotkaniach zespołu ds. przygotowania Strategii Współpracy wzięły udział 22 organizacje. Łącznie w pracach zespołów uczestniczyły 42 osoby, w tym 15 urzędników. W szkoleniach zorganizowanych w ramach projektu wzięło udział 25 urzędników oraz blisko 50 przedstawicieli i przedstawicielek z 33 organizacji pozarządowych działających na rzecz mieszkańców Pragi-Południe.

Promocja projektu

Projekt był promowany zarówno poprzez kolportaż tradycyjnych ulotek i plakatów, jak i na portalach poświęconych działalności społecznej i działalności organizacji pozarządowych takich jak, www.ngo.pl, www.ngo.um.warszawa.pl oraz na stronach partnerów.

Uruchomiono także portal Spinacz skierowany do organizacji pozarządowych pod adresem www.ngo-pragapl.d.pl. Obecnie portal jest przenoszony na serwer Urzędu Dzielnicy Praga-Południe.

Ponadto ukazały się:

- 10 maja 2015 relacja z imprezy plenerowej „**Prasko-Południowe Prezentacje**” na stronie FB Urzędu Dzielnicy Praga-Południe
- 24 czerwca 2015 roku w ramach wydarzenia "Europa zmienia Warszawę" fotorelacja: <http://www.pragapld.waw.pl/assets/images/fundusze%20europejskie/2015-06-24.jpg#start>)
- audycja radiowa dotycząca projektu i imprezy Prasko-południowe prezentacje w radiu Kampus
- Artykuł prasowy w lokalnym wydaniu czasopisma „Mieszkaniec” <http://mieszkaniec.pl/Archiwum/PDF/2015/11.pdf>

2.4 Źródło finansowania

Projekt jest współfinansowany ze środków Unii Europejskiej w ramach Europejskiego Funduszu Społecznego, Priorytet V Dobre rządzenie. Działanie 5.4. Rozwój potencjału trzeciego sektora. Poddziałanie 5.4.2 Rozwój Dialogu Obywatelskiego.

2.5 Partnerzy

Fundacja Rozwoju Demokracji Lokalnej – lider projektu
Urząd Dzielnicy Praga-Południe m.st. Warszawy

2.6 Zespół

Ewelina Bartosik – animatorka
Anita Sochacka-Melon – asystentka ds. projektu

Stali eksperci:

Jolanta Kaczorek – doradca zespołu ds. mediacji
Artur Gluziński – doradca zespołu ds. usprawnień realizacji zadań publicznych i inicjatyw, integracji NGO's

Kluczowi współpracownicy:

Tomasz Schimanek

3) Młodzi Animatorzy Grochowa – cykl działań profilaktyczno-animacyjnych i zagospodarowanie czasu wolnego dzieci i młodzieży

3.1 Okres realizacji

wrzesień 2015 – grudzień 2015

3.2 Cele projektu

Celem projektu była poprawa funkcjonowania dzieci i młodzieży z terenu Pragi Południe przez nabycie i poprawę kompetencji społecznych młodych ludzi z najbardziej zaniedbanych obszarów Grochowa.

Uzyskiwanie nowych umiejętności w tym zakresie następowało m.in. dzięki zagospodarowaniu czasu wolnego podopiecznych oraz nawiązywaniu więzi z animatorami w trakcie regularnych spotkań o charakterze animacyjno-profilaktycznym.

Do pracy z młodzieżą zagrożoną wykluczeniem, uzależnieniami i przemocą została zaangażowana dobrze przygotowana kadra, pośród wolontariuszy byli studenci kierunków pedagogicznych, a coach posiadał uprawnienia z zakresu profilaktyki.

3.1 Kluczowe działania w projekcie w 2015 roku

W ramach projektu były realizowane działania środowiskowe z grupą młodzieży (poprzedzone diagnozą potrzeb), zrealizowano kilka mini-projektów oraz event społecznościowy.

Rekrutacja młodzieży

Rekrutacja młodzieży do udziału w projekcie odbyła się poprzez rozwieszenie plakatów informacyjnych w okolicznych gimnazjach, Ośrodkach Pomocy Społecznej, w Centrum Społecznym PACA 40, Centrum Promocji Kultury Dzielnicy Praga Południe oraz za pomocą portali społecznościowych w Internecie takich jak Facebook.

W celu zachęcenia młodzieży do uczestniczenia w projekcie zostały przeprowadzone pilotażowe warsztaty cyrkowe dla klas pierwszych i drugich Gimnazjum 22 i Gimnazjum 23 oraz otwarte warsztaty cyrkowe w parku im. J. Polińskiego przy ul. Szaserów.

Grupą objętą działaniem byli uczniowie okolicznych szkół podstawowych i gimnazjów: SP 72 przy ul. Paca 44, SP 141 ul. Szaserów 117, Gimnazjum nr 22 przy ul. Boremlowskiej 6/12 oraz Gimnazjum 23 przy ul. Tarnowieckiej 4.

Zagospodarowanie czasu wolnego

Młodzież uczestnicząca w projekcie brała udział w cotygodniowych zajęciach cyrkowych oraz cotygodniowych spotkaniach poświęconych różnej tematyce i różnym sposobom spędzania wolnego czasu. W czasie trwania projektu odbyły się 24 spotkania.

Na początku projektu młodzież wzięła udział w **wyjeździe integracyjnym**, którego celem było zapoznanie się uczestników oraz zbudowanie zaufania i więzi w grupie. Było to intensywne 3-dniowe wydarzenie, które dało młodym ludziom szansę na zapoznanie się, rozwinięcie współpracy w grupie, zdolności komunikacji i obdarzenie się zaufaniem. Podczas wyjazdu odbyły się warsztaty o charakterze profilaktycznym i ogólnorozwojowym – dramatyczne i cyrkowe.

Działania profilaktyczno-animacyjne

Podczas działań środowiskowych realizowany był cykl 4 warsztatów o charakterze profilaktyczno-animacyjnym:

- **Warsztaty cyrkowe** – które trwały przez cały okres projektu, stanowiły pierwszy i najdłuższy cykl działań. W ramach tych warsztatów odbyło się 12 półtoragodzinnych spotkań;
- **Warsztaty poświęcone technikom street-artu** (szablon, graffiti) – 4 spotkania;
- **Warsztaty poświęcone sposobom spędzania wolnego czasu** – celem tych warsztatów było zainspirowanie młodych ludzi do umiejętnego wykorzystywania czasu wolnego w domu. W ramach tych warsztatów odbyły się 4 spotkania, podczas których zostało zorganizowane wspólne gotowanie, oglądanie filmów, ozdabianie koszulek i toreb za pomocą szablonów, a także granie w gry planszowe;
- **Wspólne wyjścia do ciekawych miejsc** – które na co dzień nie są dostępne (np. wyjście do Teatru AKT czy siedziby kolektywu artystycznego V9).

Dodatkowo, ważnym elementem projektu była realizacja 4 mini-projektów, które powstały z inicjatywy młodzieży oraz były przeznaczone dla lokalnej społeczności. Był to sprawdzian samodzielności w realizowaniu wybranych aktywności, zdolności podejmowania wspólnych decyzji oraz przyjęcia wspólnej, szerszej perspektywy w odniesieniu do celu działań przyjętych w tych projektach.

Uczestnicy projektu w kilkusobowych zespołach zrealizowali własne mini-projekty przy wsparciu animatorów, wolontariuszy i coach'a oraz jeden event dla społeczności szkolnej. Były to:

- I. Dyskoteka,
- II. Graffiti,
- III. Przeprowadzenie warsztatów cyrkowych w SP 141 oraz w Domu Dziecka nr 4,
- IV. Udział w wydarzeniu społecznościowym Podwórkowa Gwiazdka.

Niezależnie od udziału w projekcie młodzież włączyła się również w działania środowiskowe podejmowane w Centrum PACA; np. wzięła udział w Dzielnicowym Dniu Wolontariusza, a także w sąsiedzkim wydarzeniu świątecznym zatytułowanym „Podwórkowa Gwiazdka”.

3.2 Źródło finansowania

Projekt był współfinansowany ze środków m. st. Warszawy w latach 2015-2017 w ramach zadania publicznego „Prowadzenie zintegrowanych działań skierowanych do dzieci i młodzieży w wieku 6 - 18 lat w ramach Lokalnego Systemu wsparcia na wybranych obszarach rewitalizowanych Pragi Północ, Pragi Południe i Targówka”.

3.3 Partnerzy

Projekt był realizowany samodzielnie przez Stowarzyszenie CAL.

3.4 Zespół

Julia Żardecka – koordynatorka projektu

Wanda Tulwin – księgową

Stali eksperci:

Anna Adamczyk – coach

Kluczowi współpracownicy:

Katarzyna Klata – instruktor warsztatów dramy

4) Partnerstwo dla Dzieci Pragi Południe 2.0

4.1 Okres realizacji

sierpień 2015 – grudzień 2017

4.2 Cele projektu

Celem projektu jest wyrównywanie szans edukacyjnych oraz społecznych dzieci i młodzieży w wieku 6 - 18 lat zamieszkujących dzielnicę Praga Południe. Bazując na doświadczeniu z poprzednich lat (to jest kolejna edycja) działania projektowe mają wpłynąć na poprawę ocen i frekwencji szkolnej, kompetencje społeczne dzieci i młodzieży, a także ich rodzin, przeciwdziałać negatywnym zjawiskom i zachowaniom wśród dzieci i młodzieży, jakimi są przemoc rówieśnicza i nadużywanie substancji psychoaktywnych. Zadanie ma również na celu rozwój współpracy instytucji publicznych i organizacji pozarządowych w ramach Lokalnego Systemu Wsparcia (LSW) na terenie Pragi – Południe.

W ramach projektu wsparcie edukacyjne, psychologiczne oraz socjalne, a także możliwość uczestniczenia w atrakcyjnych zajęciach pozalekcyjnych, sportowych, wycieczkach i wyjazdach otrzyma **500 osób** (dzieci i młodzieży). Połowę odbiorców będą stanowiły dzieci ze szkół objętych programem rewitalizacji – uczniowie Szkoły Podstawowej nr 72, Szkoły Podstawowej nr 255 oraz Gimnazjum Sportowego nr 21.

Projekt jest realizowany przy wsparciu pięciu organizacji partnerskich. CAL realizuje moduł „**Podwórka tematyczne, czyli zrób z nami swoje podwórko na nowo!**”. Razem z uczestnikami projektu zbieramy oddolne pomysły na ożywienie ich najbliższego otoczenia, szukamy podwórkowych opowieści i uczymy się, jak działa miasto. Głównym elementem wspólnej pracy było i będzie znalezienie najważniejszych, z punktu widzenia uczestników projektu, elementów tożsamości, które charakteryzują ich podwórko i jego społeczność. Praca nad tożsamością wybranego miejsca będzie impulsem do pracy zespołowej nad zmianą otoczenia i stworzenia mini-projektu dla społeczności. Planujemy „robić podwórka” z dziećmi z Grochowa i Kamionka.

Młodzi uczestnicy projektu, przy wsparciu animatorów i streetworkerów, będą opracowywać w grupie pomysł na działanie, a następnie, dzięki warsztatom z doświadczonymi praktykami, będą go rozwijać. Przeprowadzą także mini-diagnozę zasobów społeczności wśród swoich sąsiadów, która ułatwi im zaplanowanie i realizację pomysłu na podwórko i przydzielenie konkretnych zadań osobom dorosłym. Pomysł na działanie na podwórku może mieć różne formy: od niewielkich prac remontowych w obrębie klatek schodowych i infrastruktury podwórka (np. malowanie ścian), przez działanie artystyczne (np. pokaz taneczny, spektakl teatralny, mural, wystawa fotograficzna), po realizację małej architektury (ławki, montaż huśtawek, biblioteka podwórkowa) czy zadbanie o podwórkowy trawnik.

4.3 Kluczowe działania w projekcie w 2015 roku

W ramach działań rozpoczętych we wrześniu animatorzy przy wsparciu pracy street-workerskiej skupili się przede wszystkim na poznaniu lokalnych zasobów, tożsamości jednostki w grupie oraz pozytywnym i negatywnym potencjale grupy, a następnie rozpoczęły się prace nad koncepcją mini-projektów.

Przeprowadzono warsztaty inspiracyjne: spacer badawczy połączony z warsztatem szablonów, warsztat community-art i infografik, warsztat dot. barier architektonicznych oraz warsztat opowiadacza. Wszystkie zajęcia prowadziły osoby z dużym doświadczeniem, dostosowując program do potrzeb grup. Większość zajęć została przeprowadzona we współpracy z lokalnymi instytucjami i przedsiębiorstwami, takimi jak Teatr Niewielki, Muzeum PRL, Bistro Mińska, Pracownia Wschodnia.

Zadania w zakresie streetworkingu są realizowane przez pary street-workerskie na terenie rewitalizowanym, głównie w okolicy ulic Mińskiej i Grochowskiej. Podopieczni streetworkerów tworzyły trzy grupy liczące łącznie 24 osoby. Praca z grupami po 6-8 osób w wieku od 6 do 12 lat odbywa się regularnie, co najmniej dwa razy w tygodniu.

W początkowej fazie praca streetworkerów obejmowała m.in. gry podwórkowe i stacjonarne oraz zajęcia sportowe wykorzystujące infrastrukturę podwórek. Street-workerki przygotowały listę niezbędnych materiałów edukacyjnych i plastycznych wykorzystywanych w czasie zajęć, w tym gry planszowe, materiały plastyczne, pomoce edukacyjne, takie jak chusta Klanzy, sprzęt sportowy. Dzięki połączeniu praktyki pedagogów ulicy z programem autorskich warsztatów opracowanych i udoskonalonych w czasie pierwszych miesięcy projektu, realizowanych przez doświadczonych specjalistów, w sposób kreatywny i innowacyjny wprowadzono w pracy street-workerskiej wątki związane z tożsamością podwórek.

Na tym etapie projektu grupy są w pełni uformowane. Zakres tematyczny zajęć street-workerzy ustalają z podopiecznymi na bieżąco, według potrzeb grupy. Zauważono bardzo pozytywne reakcje wśród dzieci biorących udział w zajęciach, ich zaangażowanie w poszukiwanie lokalnej tożsamości, o czym świadczy wypracowanie, przy wsparciu animatorów i streetworkerów, koncepcji mini projektów, które będą realizowane w 2016 roku. Wszystkie grupy opracowały już wstępne pomysły na realizację swoich projektów. Podopieczni zamieszkujący podwórko przy ulicy Grochowskiej 353, chcąc uatrakcyjnić swoje najbliższe otoczenie (podwórko jest całkowicie zabetonowane i pozbawione zieleni), zamierzają konstruować mobilną szklarnię, w której zasadzą kwiaty i warzywa.

W listopadzie i w grudniu wraz z podopiecznymi zostały zrealizowane dwa wydarzenia społecznościowe w formie Podwórkowej Gwiazdki, w której uczestniczyły dzieci, rodzice i sąsiedzi – łącznie ok. 60 osób.

Informacja o projekcie znajduje się na stronie www.cal.org.pl oraz stronach projektu:

<http://dziecipragi.org.pl/o-projekcie/>

<https://www.facebook.com/dziecipragipoludnie/>

O działaniach w projekcie informował również artykuł zamieszczony w grudniu 2015 w lokalnej prasie „Mieszkaniec”.

4.4 Źródło finansowania

Projekt jest współfinansowany ze środków m. st. Warszawy w latach 2015-2017 w ramach zadania publicznego „Prowadzenie zintegrowanych działań skierowanych do dzieci i młodzieży w wieku 6-18 lat w ramach Lokalnego Systemu wsparcia na wybranych obszarach rewitalizowanych Pragi Północ, Pragi Południe i Targówka”.

4.5 Partnerzy

Fundacja United Way – lider projektu
Stowarzyszenie „Wspólne Podwórko”
TPD Praga-Południe
Fundacja Osiem Życzeń
Klub Sportowy „Drukarz”

4.6 Zespół

Lena Chotkiewicz – koordynatorka projektu
Ewelina Bartosik – animatorka (koordynatorka merytoryczna)
Wanda Tulwin – księgowa

IV. PROJEKTY

Nieodkryty wymiar III sektora – badania niezinstytucjonalizowanych przejawów społecznikostwa

1.1 Okres realizacji

czerwiec 2014 – grudzień 2015

71

1.2 Cel projektu

Projekt zakładał odkrycie nowych motywacji społecznikowskich, ułatwiających uruchomienie komunikacji i dialogu pomiędzy sektorem publicznym a środowiskiem poza-instytucjonalnych inicjatyw społecznych, a także poznanie instytucjonalnych mechanizmów jakie przybierają nowe inicjatywy społeczne i uzyskanie stosowanej/praktycznej wiedzy z zakresu organizacji zarządzania nowymi inicjatywami społecznymi. Celem projektu jest także zapewnienie własnego głosu społecznikom „nieodkrytego wymiaru III sektora”.

1.3 Kluczowe działania w 2015 roku

Zostało zrealizowanych 85 wywiadów. Wywiady zostały przeprowadzone z 60 aktywistami nieinstytucjonalnymi pochodzącymi z miasta i terenów wiejskich; 10 z przedstawicielami instytucji wspierających; 10 z aktywistami młodych organizacji; 5 z informatorzy zewnętrznymi i ekspertami; w tym 15 były to rozszerzone wywiady, 5 badań fokusowych (FGI), 15 studiów przypadków (case-study).

Zostały przeprowadzone również badanie ilościowe, odwołujące się porównawczo do badań przeprowadzonych w 2011 roku przez CBOS w partnerstwie z Ministerstwem Pracy i Polityki Społecznej oraz Instytutem Spraw Publicznych. Było to więc badanie opinii publicznej na temat aktywności indywidualnej i zbiorowej. Celem badań realizowanych w 2014 i 2015 roku była analiza wielowymiarowości sektora społecznościowego w Polsce, w szczególności obszaru niezinstytucjonalizowanej strefy aktywności trzeciego sektora: działalności społeczników, grup niesformalizowanych i tych pozbawionych administracyjnych struktur. Badanie miało charakter eksploracyjny, którego cele szczegółowe zawierają się w trzech głównych kwestiach: (1) badanie motywacji osób zakładających lub uczestniczących w sektorze społecznościowym; (2) analiza instytucjonalnego wymiaru tego zjawiska (cech działań) oraz (3) zrekonstruowanie portretu grupowego osób tworzących badaną odmianę trzeciego sektora.

Wyniki badań w publicystycznej formie, dyskusje z eksperckich seminariów otwartych, opracowane tematy, studia przypadków, ekspertyzy były systematycznie publikowane w kwartalniku Animacja Życia Publicznego (1 numer w 2014, 4 numery w 2015) w celu popularyzacji, włączenia do dyskusji różnych środowisk, zamieszczania głosu aktywistów

i instytucji wspierających ich działania, szerokiej prezentacji wniosków i rekomendacji. Końcowe raporty zostały opublikowane i upowszechnione w formie trzech książek (recenzowanych) pod tytułami: "Nieodkryty wymiar III sektora. Wprowadzenie do badań nad nowym społecznikiem", "Krajobraz społecznościowy Polska 2014" i „Efekt motyla. Scenariusze rozwoju sektora społecznościowego”.

Rezultatem realizującym cele projektu jest weryfikacja hipotez wstępnych:

- 1) Sektor społecznościowy stanowi swoisty przejaw społeczeństwa obywatelskiego oraz aktualnie najbardziej dynamicznie rozwijająca się gałąź trzeciego sektora.
- 2) Społeczne inicjatywy wyrastają z autonomicznych decyzji aktywnych obywateli oraz z ich krytycznego podejścia do nieuchronnej profesjonalizacji i przypuszczalnego odejścia od etosowej motywacji sformalizowanej odmiany trzeciego sektora.
- 3) Motywacje współczesnych społeczników stanowią zwrot z dominującego na początku XXI stulecia zindywidualizowanego charakteru obywatelstwa w kierunku wspólnotowego. Zmiana ta dotyczy szczególnie miejskiej odmiany sektora społecznościowego.
- 4) W świadomości społecznej rozróżnienie między sformalizowaną a niezinstytucjonalizowaną odmianą trzeciego sektora jeszcze nie zaistniała.
- 5) Wartość dodana dynamicznie rozwijającego się sektora społecznościowego polega, z jednej strony, na jego powrocie do korzeni, tj. do oddolnego samoorganizowania się obywateli oraz, z drugiej strony, na wykorzystaniu najbardziej nowoczesnych metod działania i komunikowania się zbiorowego.
- 6) Innowacyjność sektora społecznościowego, zatem dotyczy wykorzystania sprawdzonych metod autentycznego dobrowolnego zaangażowania jednostek na rzecz dobra wspólnego aby zrealizować całkowicie nowe idee bądź wykorzystać nieoczywiste rozwiązania dla dawno znanych problemów.

Trwałość wyników badań i ich oddziaływanie wynika z utworzenia zasobu wiedzy (raporty, książki, kwartalniki) możliwej do wykorzystania oraz rekomendacji i scenariuszy rozwoju przeznaczonych do wdrożenia w politykach publicznych oraz w działaniach instytucji publicznych i niepublicznych. Rezultatem realizacji badań z czterech perspektyw poznawczo-analitycznych (każdy ma określone cele poznawcze i stosowane: "motywacja", "instytucja", "tożsamość", "przyszłość w dialogu"), które były prowadzone równolegle w formie badań empirycznych jest "przeplatanie" się wątków z nurtów badawczych w każdej z trzech publikacji oraz w kwartalnikach (tym niemniej każdy z nich był dedykowany określonemu obszarowi).

Szerokie omówienie tematyki zostało zawarte w 3 książkach wydanych w 2015 roku oraz 5 numerach Animacji Życia Publicznego (1 w 2014 i 4 w 2015), a także podczas 6 seminariów (2 w 2014 roku i 4 w 2015 roku) otwartych (z udziałem ekspertów praktyków oraz teoretyków i badaczy) oraz 7 seminariów zespołu badawczego (3 w 2014 roku i 4 w 2015 roku).

1.4 Źródło finansowania

Program Operacyjny Fundusz Inicjatyw Obywatelskich

1.5 Partnerzy projektu

Collegium Civitas

1.6 Zespół projektu

Rafał Krenz – koordynator

Bohdan Skrzypczak – kierownik Laboratorium

Stanisław Mocek – moderator seminariów i redaktor naczelny kwartalnika Animacja Życia Publicznego

Renata Szymańska – specjalista ds. finansowych

V. PROJEKTY ZAGRANICZNE

1) Współpraca z European Community Development Network (EuCDN) oraz projekt Aktywni Obywatele, Aktywne Społeczności

1.1 Okres realizacji

wrzesień 2012 – luty 2015

1.2 Cel projektu

Celem projektu było stworzenie wspólnych ram dla rozwoju społeczności lokalnych (community development). Kluczowym elementem było zdefiniowanie tego pojęcia, wyjaśnienie jego celu, metod, jakimi posługują się praktycy, by osiągnąć zamierzone cele, narzędzi wspierania zaangażowania i mobilizowania społeczności oraz głównych wyników ich pracy.

Wspólne ramy dla rozwoju społeczności widoczne na płaszczyźnie europejskiej (Common Framework for Community Development in Europe) są budowane poprzez współpracę organizacji rozwoju społeczności lokalnych pochodzących z 10 różnych krajów Europy, zapewniając tym samym odniesienie do różnych organizacji, krajów, kontekstów, uznając różnice związane z odmiennymi zasadami prawodawstwa i realizacji polityki, ale także podstawowe podobieństwa, wartości i zasady.

1.3 Kluczowe działania w 2015 roku

W lutym 2015 roku w Warszawie odbyło się **seminarium pt. „Miasto-Rewitalizacja-Społeczność”**, zorganizowane dla partnerów sieci. Seminarium miało na celu pokazanie wagi włączania mieszkańców, różnych aktorów społecznych, publicznych i osób prywatnych do współkreowania procesów rewitalizacyjnych w przestrzeni miejskiej. W Centrum Społecznym PACA gościliśmy grupę przedstawicieli organizacji zajmujących się w różnych krajach europejskich rozwojem społeczności lokalnych.

Seminarium stworzyło możliwość wymiany doświadczeń, zapoznania się z zagranicznymi, ale również polskimi przykładami pracy w przestrzeni miejskiej oraz było okazją do dyskusji o zaangażowaniu mieszkańców i roli samorządu w procesach rewitalizacji. W seminarium wzięło udział 6 osób reprezentujących zagranicznych partnerów sieci oraz 26 osób z całej Polski.

Program seminarium

MIASTO – REWITALIZACJA – SPOŁECZNOŚĆ

- 13:30-14:00 Powitanie przez przedstawiciela Samorządu Warszawy.
Rozwój społeczności, partnerstwa lokalne, miejsca aktywne lokalnie.
Prezentacja Centrum Paca 40.
- 14:00-15:15 2 prezentacje:
- Urban regeneration and sustainable community development: a Nordic and Norwegian perspective.
 - Rewitalizacja miasta i zrównoważony rozwój społeczności: nordycka i norweska perspektywa.
Kirsten Paaby, Idea Bank, Oslo, Norwegia,
 - Urban regeneration and community development approach: a Scottish perspective.
 - Rewitalizacja miasta w perspektywie rozwoju społeczności lokalnej: perspektywa szkocka.
Stuart Hashagen, Fiona Garven, Scottish Community Development Centre, Glasgow, Szkocja.
- 15:45- 16:30 Dyskusja moderowana – blaski i cienie rewitalizacji

1.4 Źródło finansowania

Projekt był finansowany ze środków Unii Europejskiej w ramach programu „Europe for Citizens” (Europa dla Obywateli)

1.5 Partnerzy projektu

Foundation Desenvolupamentcomunitari – Hiszpania
 CESAM – Szwecja
 SamenlevingsopbouwVlaanderenvzw – Belgia
 HACD – Hungarian Association for Community Development – Węgry
 AGORA CE – Czechy
 Scottish Community Development Centre – Szkocja
 Community Workers’ Co-operative –Irlandia
 C.E.G.A. – Creating Effective Grassroots Alternatives” Foundation – Bulgaria
 PACT Foundation – Rumunia
 Centrum Wspierania Aktywności Lokalnej CAL – Polska

1.6 Zespół projektu

2) Mała Akademia Rozwoju Lokalnego w Mołdawii

2.1 Okres realizacji

wrzesień 2015 – luty 2016

2.2 Cel projektu

Akademia Rozwoju Lokalnego jest programem edukacyjnym, umożliwiającym zdobycie wiedzy i umiejętności z zakresu rozwoju społeczności lokalnych, diagnozowania zasobów i potrzeb, tworzenia sieci współpracy – koalicji i partnerstw lokalnych, projektowania zmiany społecznej, realizacji inicjatyw rozwoju lokalnego.

Akademia pokazuje jak budować partnerskie grupy inicjatywne, które planują rozwój lokalny i podejmują się realizacji wspólnych inicjatyw, z wykorzystaniem lokalnych zasobów w oparciu o potrzeby społeczne.

W ramach Akademii szkolenia w Mołdawii prowadzą trenerzy z Polski, metodami aktywnymi angażującymi uczestników w proces tworzenia wiedzy. Prezentowane są również dobre praktyki działań realizowanych w Polsce.

2.3 Kluczowe działania w 2015 roku

W maju 2015 została nawiązana współpraca z Centrum Informacyjnym dla Władz Lokalnych w Kiszyniowie (Mołdawia), a następnie został przygotowany program Małej Akademii Rozwoju Lokalnego i rozpoczął się nabór uczestników.

Do udziału w Akademii zaproszono 2-3-osobowe grupy z jednej miejscowości reprezentujące różne sektory (organizacja pozarządowa, instytucja samorządowa, przedsiębiorcy). Oprócz zdobywania wiedzy i umiejętności w trakcie cyklu szkoleniowego grupy przygotowały lokalne mapy zasobów i potrzeb, zainicjowały działanie partnerstwa lokalnego na rzecz rozwoju lokalnego oraz przygotowały i zrealizowały projekt/inicjatywę lokalną na rzecz rozwoju swojej miejscowości.

Z zaplanowanych 4 modułów cyklu szkoleniowego w 2015 roku przeprowadzono 3 moduły:

- I. **Diagnoza i planowanie strategiczne** – Uczestnicy poznawali model ABCD (Asset-Based Community Development) rozwoju społeczności w oparciu o zasoby. W trakcie szkolenia uczyli się jak tworzyć diagnozę, badać zasoby i potencjały istniejące w środowisku lokalnym, jak zdefiniować i określić tzw. wkłady wewnętrzne i zewnętrzne. Zdobywali wiedzę na temat planowania strategicznego, tworzenia celów strategicznych, głównych i operacyjnych.
Zadanie domowe: stworzenie lokalnej mapy zasobów i potrzeb.

- II. **Partnerstwo lokalne** – Wiedza nt. czym są partnerstwa lokalne, modele tworzenia partnerstw i podstawowe narzędzia tworzenia i funkcjonowania partnerstw oraz korzyści płynące z partnerskiej współpracy. Rola lidera/animatora partnerstw jako katalizatora zmiany społecznej.
Zadanie domowe: rozpoczęcie budowania partnerstwa lokalnego.
- III. **Praca metodą projektów** – Uczestnicy poznawali metodykę pracy projektem oraz zagadnienia związane z zarządzaniem projektami, źródła finansowania projektów społecznych (część przygotowana w oparciu o możliwości mołdawskie).
Zadanie domowe: przygotowanie i wdrożenie projektu lokalnego o charakterze aktywizującym społeczność lokalną.

Uczestnicy szkoleń otrzymali materiały związane z treścią realizowanych modułów.

Informacje o projekcie są dostępne na stronach:

<http://www.centruinfo.org/category/mica-academie-ro/>

<http://www.centruinfo.org/en/category/small-academy/>

2.4 Partnerzy projektu

Centrum Wspierania Aktywności Lokalnej CA – partner merytoryczny cyklu szkoleniowego
Centrum Informacyjne dla Władz Lokalnych w Kiszyniowie, Mołdawia

2.5 Źródła finansowania

Fundacja Solidarności Międzynarodowej

2.6 Zespół projektu

Zbigniew Mieruński - kierownik procesu edukacyjnego